

Turinys

Santrumpų sąrašas	3 psl.
Lentelių ir paveikslų sąrašas	4 psl.
Įvadas	5 psl.
1. Teoriniai regioninės plėtros aspektai.....	11 psl.
1.1 Europos regioninės plėtros fondas ir jo teikiamos galimybės Lietuvai ..	12 psl.
1.2 Regionų plėtros teorijos	14 psl.
1.3 Regionų plėtra vakarų valstybėse	18 psl.
1.4 Regionų ekonomikos plėtros komponentai	20 psl.
1.5 Regionų būklės įvertinimo kriterijų komplekso parinkimas	23 psl.
1.6 Regionų ekonominės plėtros skatinimo priemonės užsienio šalyse	27 psl.
2. ES struktūrinių fondų panaudojimo UAB „Girių bizonas“ analizė ir efektyvumo vertinimas	29 psl.
2.1 Naujos technologijos	30 psl.
2.2 Ūkinė – finansinė UAB „Girių bizonas“ analizė	32 psl.
2.3 Investicijos	41 psl.
2.4 Struktūrinių fondų parama	45 psl.
2.5 Atliekų šalinimas ir aplinkosauga	46 psl.
2.6 Personalas	48 psl.
3. ES Struktūrinių fondų paramos UAB „Girių bizonas“ įtakos regiono plėtrai empirinis tyrimas	50 psl.
Išvados	61 psl.
Santrauka	63 psl.
Literatūra	64 psl.
Priedai	66 psl.

Santrumpų sąrašas

ES – Europos sąjunga

BPD – bendras programavimo dokumentas

MDP – medžio drožlių plokštė

AMDP – medžio drožlių plokštė

LOJ – Lakūs organiniai junginiai

Lentelių ir paveikslų sąrašas

Lentelė Nr.1	8
Lentelė Nr.2	22
Lentelė Nr.3	24
Lentelė Nr.4	32
Lentelė Nr.5	34
Lentelė Nr.6	37
Lentelė Nr.7	37
Lentelė Nr.8	38
Lentelė Nr.9	38
Lentelė Nr.10	41
Lentelė Nr.11	43
Lentelė Nr.12	44
Lentelė Nr.13	45
Lentelė Nr.14	47
Lentelė Nr.15	48
Lentelė Nr.16	50
Lentelė Nr.17	51
Lentelė Nr.18	54
Lentelė Nr.19	57
Lentelė Nr. 20	59
Grafikas Nr. 1	34
Grafikas Nr. 2	35
Grafikas Nr. 3	36
Grafikas Nr. 4	40
Grafikas Nr. 5	51
Grafikas Nr. 6	52
Grafikas Nr. 7	53
Grafikas Nr. 8	54
Grafikas Nr. 9	55
Grafikas Nr. 10	56
Grafikas Nr. 11	57
Grafikas Nr. 12	58
Grafikas Nr. 13	59
Grafikas Nr. 14	60

Ivadas

Lietuvoje privatus verslas išgyveno netrumpą kelią nuo jo atkūrimo iki tarptautinių įmonių šiomis dienomis. Verslas rutuliojosi šalia valstybės vystymosi etapų ir kartu su tuo tobulėjo, plėtėsi, keitėsi, smuko ir kilo. Lietuvai tapus Europos sąjungos nare, Lietuvos verslui atsirado galimybė pasinaudoti Europos sąjungos struktūriniais fondais plečiant savo verslą, kuriant naują, renovuojant įrangą, apmokant darbuotojus, keliant jų kvalifikaciją bei kitais verslo kėlimo ir plėtimo būdais. Čia reikia pažymėti, kad nauda, kuria gauna verslas nėra vienpusė, nauda paliečia ir pačia valstybę bei jos visuomenę. Daugelis projektų yra tiesiogiai, netiesiogiai orientuoti į darnios plėtos principus – ekonominį augimą derinant su socialiniu ir aplinkosauginiu sektoriumi. Taigi Europos sąjungos struktūrinių fondų parama – teikiama verslui plėtoti, turi ir socialinių bei aplinkosauginių poreikių. Mano tyrime UAB „Girių bizonas“ gavo Europos sąjungos struktūrinių fondų paramą naujai medžio drožlių plokščių gamyklos statybai ir inovatyvių technologijų įsigijimui. Kadangi dirbau pastaruosius 2 metus su šiuo projektu, tai galiu pažymėti, kad naujoje gamyboje gamybos apimtys viršys senąją daugiau kaip 3 kartus, bet emisijų kiekis bus šiek tiek mažesnis negu senoje nenašioje technologinėje linijoje. Taigi, įsisavinus naująjį Europos sąjungos struktūrinių fondų paremtą projektą „Inovatyvių medienos drožlių gamybos technologijų diegimas, siekiant sukurti didžiausią baldų gamybos tinklą Europos šiaurės vakarų regione“ emisijos regione turėtų sumažėti. Toliau reiktų pažymėti, kad vyks nemaži pokyčiai ir socialinėje sferoje, naujai inovatyviai technologijai reikia daugiau aukštos kvalifikacijos specialistų. Tai padidins žmonių poreikį ir tobulinimąsi toliau, arba keisti sena rinkos paklausos neatitinkančią profesiją į naują, turinčią ateitį inovatyvių technologijų panaudojime. Paleidus naująjį projektą, medžio drožlių plokštės gamyba išauga daugiau kaip 3 kartus. Tai padidins įmonės pardavimus daugiau kaip 2 kartus, nes likęs medžio drožlių plokštės padidėjimas nueis pagal technologinę grandinę į plokštės apdailinimą ir toliau į baldų gamybą. Taigi išaugus pardavimams daugiau kaip dvigubai, didėja mūsų tarptautinės prekybos apimtys, eksportas padidės beveik 3 kartus, tuo tarpu importas padidės gana nežymiai, kadangi didesnė dalis žaliavos pateikiama iš vietinės rinkos. Taigi projekto paleidimas turės teigiamos įtakos regiono mokėjimų balansui, turėtų mažinti nedarbo lygį regione, didinti regione sukuriama pridėtinę vertę, didinti surenkamų socialinių ir pelno mokesčių sumas iš regiono. UAB „Girių bizonas“ vykdomame ir Europos sąjungos remiamame projekte „Inovatyvių medienos drožlių gamybos technologijų diegimas, siekiant sukurti didžiausią baldų gamybos tinklą Europos šiaurės vakarų regione“ derinama tiek įmonės ekonominiai, bei aplinkosauginiai dėl didelių mokesčių už emisijas, tiek valstybės ar visuomenės ekonominiai, socialiniai bei aplinkosauginiai tikslai ir jų užtikrinimas interesais. Svarbu įvertinti minėtos darnios plėtos rodiklius, išsiaiškinti

įmonės projekto paleidimo naudą regionui per darnios plėtros rodiklius, jų poveikį ilgalaikėje perspektyvoje. Europos sąjungos struktūriniai fondai, jų teikiamos lėšos - verslo plėtojimo ir inovacijų derinys Lietuvos verslui. Būtina teikti kuo daugiau informacijos apie Lietuvos įmones sugebėjusias įsisavinti lėšas ir panaudoti jas ne tik verslo plėtotei, bet ir visuomenės naudai (skatinant darnią plėtrą regionuose). Lietuvai norint pasiekti Europos sąjungos valstybių senbuvių ekonominį lygį, privalo naudotis Europos sąjungos struktūrinių fondų lėšomis ir teikiama pagalba. ES struktūrinių fondų lėšų gavimas, jų įsisavinimas ir panaudojimas – tai nauja sritis, apie kurią reikia kalbėti, aiškintis ir domėtis kuo daugiau.

Tyrimo objektas

Europos Sąjungos struktūrinių fondų (Europos regioninės plėtros fondo) paramos poveikis:

- Įmonei (ūkinei – finansinei veiklai)
- Regionui (darniai plėtrai)

Darbo tikslai ir uždaviniai

- Išanalizuoti Europos sąjungos struktūrinių fondų paramos verslui įtaka regiono darniai plėtrai ir jos skatinimui
- Išsiaiškinti Europos sąjungos struktūrinių fondų poveikį įmonės plėtrai ir augimui
- Išanalizuoti įmonės gavusios Europos sąjungos struktūrinių fondų paramą įtaka regiono darniai plėtrai ir jos ekonominiams, socialiniams bei aplinkosauginiams rodikliams.

Suformuluotos hipotezės

- Europos sąjungos struktūrinių fondų lėšų pagalba įmonės įdiegtos inovacijos lemia ir įmonės, ir regiono darnią plėtrą.
- Europos sąjungos struktūrinių fondų parama įmonei tiesiogiai įtakoja regiono ekonominius, socialinius ir aplinkosauginius rodiklius.

Darbo struktūra

Toliau analizuojama Europos sąjungos regioninės plėtros fondas ir jo teikiamos galimybės Lietuvos verslui. Toliau pereinama prie regionų plėtros teorijų analizės ir jų panaudojimo Europos sąjungos senbuvių valstybių praktikoje. Apžvelgiami regionų plėtros komponentai ir jų įvertinimo kriterijų kompleksai. Nagrinėjamos regionų ekonominės plėtros skatinimo priemonės užsienio šalyse.

Analitinė dalyje yra supažindinama su UAB „Girių bizonas“ istorija ir veikla. Analizė pradedama nuo inovacijų įdiegimo UAB „Girių bizonas“, pateikiant naujų technologijų pranašumus prieš seniasias technologijas. Toliau analizuojama UAB „Girių bizonas“ ūkinė – finansinė veikla. Pateikiama pardavimų, sukuriamos pridėtinės vertės, gamybos kaštų, veiklos sąnaudų, santykinų finansinių įmonės rodiklių analizė ir prognozės. Toliau pateikiamos atliktos investicijos, jų struktūra ir poreikis. Analizuojama Europos sąjungos struktūrinių fondų parama, jų dalis investicijose. Pateikiama atliekų šalinimo ir aplinkosaugos pokyčiai. Analizuojama UAB „Girių bizonas“ personalo struktūra ir pokyčiai.

Trečiojoje dalyje pateikiamas atliktas kokybinis tyrimas ir jo rezultatai. Tyrimui parinkti UAB „Girių bizonas“ darbuotojai. Tyrimo pagalba buvo siekiama patikrinti iškelta hipotezė - Europos sąjungos struktūrinių fondų parama įmonei tiesiogiai įtakoja regiono ekonominius, socialinius ir aplinkosauginius rodiklius. Pateikiami gauti apdoroti tyrimo rezultatai.

Tyrimo metodai

Sisteminė analizė – sisteminė literatūros analizė, siekiant išsiaiškinti Europos sąjungos struktūrinių fondų paramos verslui būtinybę, jos įtaka verslo plėtotei ir regiono darniai plėtrai.

Sisteminė analizė viena esminių tyrimo dalių, kurios pagalba yra gaunami svarūs įverčiai, tiek literatūros analizės, tiek susistemintų statistinių rodiklių pagalba. Daugelis ekonominių, socialinių bei aplinkosauginių rodiklių gaunami sisteminant duomenis, kuriuos vėliau galima lyginti su laukiamais rezultatais, ypač projektų modeliavimo dalyje. Sisteminė analizė duoda gana tikslius ir aiškius rezultatus, kurie gali būti statistiškai palyginami ir suvedami į bendrus rezultatus. Taip pat sisteminės analizės pagalba galima įvertinti projekto bei paramos galimą poveikį regiono darniai plėtrai per įmonės ūkinę – finansinę veiklą. Daromos prielaidos padeda priartinti gautus sisteminės analizės metu rezultatus prie tikslesnių ekonominių, socialinių bei aplinkosauginių rodiklių įverčių.

Daugiakriterinė analizė – ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių darnios plėtros rodiklių analizė iki paramos gavimo ir įvertinus paramos poveikį, taikant įvairius galimus veiklos scenarijus.

Siekiant įvertinti Europos sąjungos paramos bei naujojo projekto poveikį regionui ir darniai plėtrai regione reikia įvertinti pagrindinius darnią plėtrą apibrėžiančius rodiklius. Ekonominių, aplinkosauginių ir socialinių darnaus vystymosi rodiklių pavyzdžiai:

Lentelė Nr. 1

Ekonominiai rodikliai	Socialiniai rodikliai
Ekonominis augimas	Užimtumas
Investicijos	Pajamų pasiskirstymo netolygumas
Technologiniai pokyčiai ir inovacijos	Lavinimas ir švietimas
Pajamų augimas	Sveikata
Technologinių platformų plėtra	Socialinės garantijos
Regioninė plėtra ir netolygumų mažėjimas	Žinių visuomenės plėtra
Aplinkosauginiai rodikliai	Verslumo plėtra
Atmosferos tarša	Teisingumas
Vandens tarša	Dalyvavimas
Atliekos	Solidarumas
Bioįvairovė	
Senkantys ištekliai	

Ši pateikta paramos verslo efektyvumo vertinimo metodika pritaikoma ir projekto modeliavimo eigoje, ir po projekto paleidimo, t.y. jau įvertinus projekto efektyvumą dėl ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių veiksnių pagerėjimo. Svarbu įvertinti, kiek rodiklių pokyčiams įtakos turi projektas ir kiek gali turėti šalutiniai veiksniai. Reikia pažymėti, kad vertinami projekto darnios plėtros rodikliai yra nemažai susiję vienas su kitu. Tarkim, naujos technologijos – mažesnė tarša, inovacijos – žinių visuomenės ir išsilavinimo plėtra. Vertinant šiuos rodiklius reikia, atskirai įvertinti kiekvieną jų iki paramos ir po paramos gavimo.

Anketinis tyrimas – apklausiant tiriamos įmonės darbuotojus dėl pokyčių gavus Europos sąjungos struktūrinių fondų paramą, bei apklausiant regiono gyventojus dėl projekto ir paramos projektui įtakos regiono darniai plėtrai.

Anketinio kokybinio tyrimo tikslas pateikti, regione gyvenančių ir tiesiogiai ES struktūrinių fondų paramą ir projekto poveikį patiršančių, žmonių nuomonę apie projekto ir paramos galimą naudą regiono darniai plėtrai. Anketiniame tyrime, daugiausiai dėmesio skiriama socialiniams ir aplinkosauginiams klausimams.. Regiono gyventojai bei tiriamos įmonės darbuotojai gali aiškiau vertinti projekto teigiamą poveikį regiono plėtrai, taikant šiuos rodiklius:

- Užimtumas ir darbo segmento pokyčiai
- Švietimo arba mokymosi poreikio augimas
- Socialinių garantijų augimas
- Aplinkos taršos mažinimas
- Gyventojų pajamų augimas
- Verslumo plėtra
- Investicijų augimas ir pan.

Darbe naudoti literatūros šaltiniai

- Internetiniai informaciniai portalai
- Straipsniai, publikacijos
- Moksliniai straipsniai ir knygos
- Įmonės finansiniai dokumentai ir informacija

Praktinė ir teorinė darbo reikšmė

Darbas atliktas siekiant išsiaiškinti Europos sąjungos struktūrinių fondų poveikį regiono darniai plėtrai per įmonę paramos gavėja. Tai pakankamai nauja sritis, kurią reikia detaliau tirti, todėl praktiškai gauta parama ir jos panaudojimas yra svarbi tema, kuri turi būti nagrinėjama ir gauti rezultatai panaudoti verslo ir regionų darniam augimui, naudojantis Europos sąjungos struktūrinių fondų lėšomis.

Darbo apribojimai ir sunkumai

- Sudėtinga įvertinti faktinį kiekybinį poveikį regiono darniai plėtrai dėl projekto naujumo
- Statistinių duomenų trūkumas

Darbo struktūros paaiškinimas

Darbą sudaro trys pagrindinės dalys:

- Teorinė dalis
- Analitinė dalis
- Rezultatų dalis

Toliau darbe pateikiamas išvados ir pasiūlymai. Darbą sudaro 65 puslapiai. Darbe pateikiama 20 lentelių ir 14 grafikų, 1 priedas. Darbe yra 40 literatūros šaltinių.

1. Teoriniai regioninės plėtros aspektai

UAB „Girių Bizonas“ yra dukterinė UAB „Vakarų medienos grupės“ įmonė. UAB „Vakarų medienos grupė“ be UAB „Girių Bizonas“ valdo AB „Klaipėdos mediena“ ir UAB „Sakuona“.

UAB „Girių Bizonas“ vizija – gerai žinoma Lietuvos ir užsienio rinkose, pirmaujanti MDP, medienos gaminių ir baldų iš MDP gamybos įmonė Baltijos šalyse.

UAB „Girių Bizonas“ misija – gaminti aukštos kokybės ekologišką MDP ir baldų produkciją, atitinkančią klientų poreikius, lanksčiai reaguojant į rinkos situacijos ir pirkėjų poreikių pasikeitimą, tobulinti gaminamus produktus, diegiant modernias gamybos technologijas.

UAB „Girių bizonas“ buvo įsteigtas 1994 m. gruodžio mėn., savo gamybinę veiklą pradėjo po metų nuo įsteigimo (1995 m. gruodžio mėn.), instaliavus vokiečių firmos „BISON – WERKE“ technologinę medžio drožlių plokščių (MDP) gamybos liniją.

Nuo veiklos pradžios iki 2002 m. UAB „Girių bizonas“ buvo siaurai specializuota įmonė, o neapdailintų medžio drožlių plokščių gamyba, iš esmės buvo vienintelė UAB „Girių bizonas“ veiklos rūšis. 2002 m. UAB „Girių bizonas“ investavo į modernios ir labai našios Vokietijos firmos „HYMMEN“ MDP apdailos liniją ir jos instaliavimą. MDP apdailos procesas pagal technologiją yra aukštesnės pridėtinės vertės, tolimesnis pagamintos MDP apdirbimo procesas. UAB „Girių bizonas“ MDP apdailos veiklą pradėjo 2002 m. lapkričio mėn. Naudojant vieną iš naujausių apdailinimo būdų – kaširavimą, MDP yra padengiama tiek vienspalvėmis tiek tekstūrinėmis plėvelėmis. Kaširavimo technologija yra pigesnė už MDP padengimą laminavimo plėvelėmis ir drožtu lukštu, todėl rinkoje yra konkurencinga.

2003 m. UAB „Girių bizonas“ investavo į naujo korpusinių baldų detalių cecho įrengimą, kuris savo veiklą pradėjo 2003 m. lapkričio mėn. Naujame baldų detalių ceche buvo instaliuota nauja ir renovuota Vokietijos firmos HOMAG įranga, kurios gamybiniai pajėgumai leidžia apdoroti iki 30.000 m³/metus apdailintos MDP. Baldų detalių cechas yra tolimesnė apdailintos MDP perdirbimo technologinės grandinės dalis. Šiame ceche užsidaro UAB „Girių Bizonas“ gamybinės technologijos ciklas – žaliava pavirsta gatavu gaminiu - baldais.

2003 m rugpjūčio mėn. veiklą pradėjo įsigyta ažuolo perdirbimo ir ažuolinių gaminių gamybos technologinė linija. 2003 m. pabaigoje UAB „Girių bizonas“ papildomai investavo į katilinės rekonstrukciją ir ažuolo medienos džiovyklų įsigijimą. Ažuolo perdirbimas yra nesusijęs su kitomis UAB „Girių bizonas“ technologinėmis linijomis – tai yra visai atskirai vystoma veikla. Todėl siekiant susikoncentruoti technologiškai susijusiuose gamybos srautuose 2006 m. rugpjūčio mėn. Ši gamyba buvo parduota.

2005 m. vasario mėn. UAB „Girių Bizonas“ pradėjo veiklą naujas didysis IKEA baldų fabrikas, gamyba vyksta pagal ilgalaikę pardavimų sutartį su koncernu IKEA korpusinių baldų gaminiams. Visi gaminiai numatyti pagaminti naudojant apdailintą UAB „Girių Bizonas“ medžio drožlių plokštę. Pagal naudojamą vieną iš naujausių Europoje gamybos technologijų- wreping taikymą medžio drožlių plokštei išsiplečia ne tik baldinių gaminių dizaino, bet ir kainos konkurentabilumas.

2007 m. vasario mėn. paleistas naujasis Europos Sąjungos (ES) struktūrinių fondų paramą gavęs UAB „Girių bizonas“ projektas „Inovatyvių medienos drožlių gamybos technologijų diegimas, siekiant sukurti didžiausią baldų gamybos tinklą Europos šiaurės vakarų regione“. Paleidus naująjį projektą medžio drožlių gamyba išauga daugiau kaip 3 kartus. Projektinį našumą liniją pasiekia per 6 mėn. nuo paleidimo. Diegiamos naujos inovatyvios technologijos leis prisidėti įmonei prie regiono darnios plėtros vykdymo ir didinimo.

1.1 Europos regioninės plėtros fondas ir jo teikiamos galimybės Lietuvai

Europos Sąjungos struktūrinė politika įgyvendinama per keturis struktūrinius fondus:

- 1) Europos regioninės plėtros fondą;
- 2) Europos socialinį fondą;
- 3) Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondą;
- 4) Žvejybos orientavimo finansinį instrumentą.

Kiekvienas Europos Sąjungos struktūrinis fondas turi atskirą užduotį. Detaliau panagrinėsiu Europos regioninio plėtros fondo – turinį bei jam keliamus uždavinius. Kiekvienoje valstybėje egzistuoja teritoriniai vienetai, kurie gali būti ekonomiškai stipresni ar silpnesni už kitus vienetus, Lietuvoje galima tai taikyti apskritims, savivaldybėms ir pan. Taigi valstybė, šiuo atveju įgyvendindama savo regioninę politiką, taikydama įvairius pagalbos priemonių rinkinius, t. y. ekonomines, socialines ir kt. priemones, siekia panaikinti tuos skirtumus, arba bent jau sušvelninti. Europos regioninės plėtros fondas teikia Europos Sąjungos regionams įvairią finansinę paramą. Jo lėšos sudaro daugiau kaip pusę visų struktūrinių fondų lėšų.

Europos regioninės plėtros fondas įkurtas 1975 m. Fondas įkurtas siekiant sumažinti ekonominį ir socialinį atsilikimą tarp Europos sąjungos valstybių narių. Minėtas Europos regioninės plėtros fondas atlieka savo užduotį, kaip pagalbinių priemonių rinkinys, šiuo atveju finansinių priemonių rinkinys, padeda lyginti ekonominius ir socialinius skirtumus tarp valstybių ir jų regionų. Egzistuoja nustatyti 3 prioritetiniai Europos regioninės plėtros fondo struktūrinių lėšų investavimo tikslai:

1. Skatinti atsiliekančių regionų plėtrą ir prisitaikymą prie ekonomikos pokyčių. Parama skiriama regionams, kuriuose BVP vienam gyventojui mažesnis nei 75 proc. Europos Sąjungos vidurkio, taip pat regionams, kur ypač mažas gyventojų tankumas (remiant pastaruosius, siekiama išvengti migracijos ir tolesnio jų gyventojų skaičiaus mažėjimo). Būtent šiam paramos tikslui yra priskiriama visos Lietuvos teritorija.

2. Remti struktūrinių sunkumų turinčių vietovių ekonominį ir socialinį pertvarkymą. Juo sukonzentruojama struktūrinių fondų parama, tenkanti ne daugiau kaip 18% Bendrijos gyventojų. 2000 – 2006 metais šį tikslą atitinkančios struktūriškai remtinės vietovės yra keturių tipų: industrinės ir paslaugų (10 proc. gyventojų), kaimo (5 proc. gyventojų), urbanistinės (2 proc. gyventojų) ir priklausančios nuo žūklės (1 proc. gyventojų).

3. Remti švietimo, mokymo ir užimtumo programų pritaikymą ir modernizavimą. Taigi, remiantis Europos Sąjungos nustatytais prioritetiniais tikslais, pagal Europos regioninės plėtros fondo programą parama yra skiriama:

- investicijas į gamybą, kuriomis siekiama užtikrinti ilgalaikį užimtumą
- investicijas į infrastruktūrą (kelius, telekomunikacijas, energetiką), kuriomis siekiama ES vidurio regionus sujungti su periferija;
- investicijas, kuriomis siekiama atgaivinti krizės ištiktus pramoninius ir žemės ūkio regionus;
- darbo vietų kūrimą ir paramą mažosioms ir vidutinėms įmonėms (įmonių konsultavimą, rinkos tyrimus, mokslo tiriamąją ir taikomąją veiklą);
- technologijų, vietos infrastruktūros plėtotę.

Europos Sąjungos struktūrinių fondų požiūriu, Lietuva yra vienas regionas. Šiuo metu Lietuvos vidaus produktas, tenkantis vienam gyventojui, siekia tik 30 proc. Europos Sąjungos vidurkio. Todėl Lietuva, tapusi Europos Sąjungos nare, paramą gauna pirmojo paramos tikslo pagrindu, t.y. regionų, kurių BVP vienam gyventojui yra mažesnis nei 75 proc. Pagal Lietuvos Regioninės plėtros įstatymą, Lietuvos regioninės politikos tikslas yra mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp regionų ir regionų viduje, skatinti visos valstybės teritorijos tolygią ir tvarią plėtrą. Pagalbą valstybei ir jos dydis priklauso nuo to, kaip yra apibrėžti viešųjų investicijų prioritetai. Pagrindinis dokumentas, nuo kurio turinio priklauso investicinių lėšų paskirstymas, yra Bendrasis programavimo dokumentas (BPD). Europos Komisijos patvirtintas dokumentas suderintas su valstybe paramos gavėja po to, kai buvo įvertintas valstybės narės pateiktas planas:

- Veiklos strategija
- Veiklos prioritetai

- Veiklos uždaviniai
- Fondų ir kt. įnašai

BPD pagrindinis tikslas – sustiprinti nacionalinio ūkio ilgalaikį konkurencingumą ir jo plėtotę, diegti valstybėje ir jos regionuose žinių ekonomiką ir jos plėtrą, kas lemia aukštesnį gyvenimo lygį ir visų Lietuvos gyventojų gerovę. Lietuvoje struktūrinių fondų parama administruojama per sekančias institucijas:

1. Vadovaujanti institucija (valdymo funkcija - finansų min.) – atsakinga už patikimą ir veiksmingą Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo paramos valdymą ir gali įgalinti kitas ministerijas ir valstybės įstaigas, atlikti tam tikras aiškiai apibrėžtas užduotis, susijusias su struktūrinių fondų paramos tvarkymu.

2. Mokėjimo institucijos:

- Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo – Finansų ministerija;
- Europos socialinio fondo – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija;
- Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo dalies ir Žuvininkystės plėtros fondo – Žemės ūkio ministerija.

- Galutiniai naudos gavėjai yra valstybės institucijos, skiriančios paramą tam tikriems projektams įgyvendinti, o paramos gavėjais laikomi tam tikrų projektų vykdytojai.

- Kitos ministerijos, kurios prisideda prie struktūrinių fondų valdymo ir atsako už paramos skyrimą, įgyvendinimą, taip pat užtikrina veiklos tinkamą vykdymą ir atitinkamų Europos Sąjungos taisyklių taikymą, yra:

- Ūkio ministerija – tvarko paramą verslo plėtrai;
- Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija – tvarko paramą žmonių išteklių plėtrai;
- Žemės ūkio ministerija – tvarko paramą žemės ūkio, kaimo ir žuvininkystės plėtrai;
- Susisiekimo ministerija – tvarko paramą transporto infrastruktūros plėtrai;
- Aplinkos ministerija – tvarko paramą aplinkos apsaugos plėtrai;
- Vidaus reikalų ministerija – tvarko paramą regioninėms ir vietos iniciatyvoms.

1.2 Regionų plėtros teorijos

Nacionalinė regionų plėtros politika pradėta formuoti jau gana seniai, dar Lietuvai priklausant Sovietų sąjungai. Lietuva beje labiausiai iš visų pabaltijos kaimynų Latvijos bei Estijos yra labiausiai išskaidyta regionais. Ir nors dauguma regionų tiek infrastruktūros, tiek regiono ekonominės plėtros atžvilgiu merdėjo, tai dabar galime teigti, jog įsisavinant Europos sąjungos struktūrinių fondų paramą yra neblogos galimybės plėstis ir augti. Regionų plėtros politika ir jos

priemonės skirtos socialiniams bei ekonominiams skirtumams tarp regionų sumažinti ir švelninti atotrūkį nuo kitų ekonomiškai stiprių regionų. Nacionalinės regionų plėtros politikos tikslas - skatinti ūkio pertvarkymą ir modernizavimą smunkančios pramonės regionuose, mažinti nedarbą bei keisti ir kelti kvalifikaciją didžiausios bedarbystės regionuose, plėtoti labiausiai atsilikusius kaimiškuosius regionus pertvarkant ir restruktūrizuojant jų ūkį, reformuojant žemės ūkio gamybą, apdirbamąją pramonę ir rinkodaros struktūras, skatinant naujus verslus bei paslaugų kūrimą, o taip pat skatinti užsienio, visų pirma Europos Sąjungos, investicijas į Lietuvos ūkį, taip pat naudojant tam Europos sąjungos struktūrinių fondų parama bei dotacijas. Siekiant nustatyti efektyvią vyriausybės regioninę politiką bei ją įgyvendinančių priemonių sistemą būtina taikyti klasikinės ekonomikos teorijas, formuojančias teorinius regionų plėtros pagrindus.

Galima išskirti keletą labiausiai taikomų regionų augimo ir plėtros teorijų. Dauguma teorijų yra paprasti šalies augimo modeliai pritaikyti regionams. Dažnai tai yra racionalu, nes regiono plėtros šaltiniai yra tokie patys, kaip ir nacionaliniai. Tačiau, reikia pripažinti, kad gali stipriai skirtis apribojimai taikomi regionui, kai jo plėtrą vertiname kaip šalies (Bradfield, 1998). Plačiausiai taikomos šios regionų plėtros teorijos:

- Visuomenės raidos etapų teorija
- Išteklių teorija
- Eksportu pagrįsta teorija
- Metropolijos užkampio teorija
- Urbanizacijos masto ekonomijos teorija

Visuomenės raidos etapų teorijos įgavo didžiausią populiarumą 50-aisiais tarp besivystančių šalių ir turėjo pastebimą įtaką išsivysčiusių šalių regionų politikai, ypač 60-aisiais. Pavyzdžiui, W. Rostow (Rostow, 1960) apibrėžė penkis etapus, kuriuos pereina ekonomika, besivystydama nuo orientuotos į žemės ūkį iki visiškai išvystytos ekonomikos, orientuotos į paslaugas: pragyvenimo arba tradicinė visuomenė, pradinių sąlygų, pakilimo, brendimo ir didelio masinio vartojimo visuomenė. Vystymasis yra apibūdinamas kaip judėjimas nuo žemės ūkio iki perdirbamosios pramonės ir galiausiai iki ekonomikos, kur pagrindinę rolę atlieka paslaugos. Yra teigiama, kad negalima gerai išvystyti ekonomikos, jei ji nėra paremta gamybos ir paslaugų pramonės šakomis. Perėjimas nuo pragyvenimo prie pradinių sąlygų visuomenės įvyksta dėl tobulesnių technologijų atsiradimo ir išaugusio gamybos našumo, kurio užtenka gaminti daugiau, negu reikia pragyvenimui. Tai įgalina papildomą taupymą ir investavimą, kuris sudaro pagrindą tolesniam technologijų tobulinimui. Kai žemės ūkio produkcijos išdirbis auga, darbo jėga atlaisvinama ir pradeda formuotis nauji darbai bei pramonės šakos. Be to, technologinis tobulėjimas sąlygoja ir veikia žemės ūkio bei amatų specializaciją. Esant specializacijai ir išvystytam transportui plėtojasi ryšiai bei prekyba,

leidžiantys įsivežti kapitalą ir žaliavas pradinėms investicijom ir dėka lyginamojo pranašumo didinti ekonominį efektyvumą.

Tačiau spręsti apie ekonomikos išsivystymo lygį pagal gamybos išvystymą yra neteisinga, ypač regioniniam kontekste. Net jeigu ekonomikos vaidmuo yra visuomenės materialinis aprūpinimas, ekonomikos sėkmės matas turėtų būti sugebėjimas gerai valdyti turimą turtą. Tradicinės ekonominės teorijos teigimu nėra priežasties, dėl kurios tam tikras rajonas ar tauta negalėtų turėti pranašumo pagrindinėse pramonės šakose specializuodamiesi gaminti tam tikrą produktą. Tuo būdu šalis, eksportuojanti gaminamus produktus, importuoja negaminamą šalyje produkciją, kad patenkinti visuomenės poreikius. Bet nereikia pamiršti, kad eksporto tikslas - finansuoti importą bei patenkinti poreikius, bet ne kurti darbo vietas.

Pagrindinis regioninės politikos tikslas yra socialinių-ekonominių skirtumų tarp regionų mažinimas. Labiau atsilikusiems regionams pasivyti labiau ekonomiškai išsivysčiusius regionus gali padėti užsienio investicijos. Didžioji dalis pramonės įmonių yra sukonzentruota penkiuose didžiausiuose Lietuvos miestuose, tuo pačiu padidinamas šių miestų patrauklumas investicijoms. Galima teigti, kad tiesioginės užsienio investicijos, o taip pat ir regiono ekonominė plėtra priklauso nuo pramonės išvystymo lygio regione.

Lietuvoje iki šiol dar vyksta diskusijos, ar regioninės plėtros politikos tikslas yra suvienodinti regionus pagal jų ekonominius rodiklius, plėtojant gamybą, didinant industrializaciją ir kuriant naujas pramonės šakas, ar išlaikant regionų savitumą vystyti tradicines regiono veiklas, atsižvelgiant į vietinius išteklius, nekuriant naujų pramonės šakų (Lithuanian Economic Reforms, 1997). Manychiau teisingiausias požiūris būtų atsižvelgiant į regiono savitumą tiek geografiniu, tiek išteklių ir tradicinių veiklų požiūriu plėtoti jo ekonominį ir socialinį potencialą tradicine linkme, pritraukiant investicijas į tas ūkio šakas, kurių plėtra yra perspektyviausia ir ekonominis rezultatas yra užtikrinamas su mažiausiomis sąnaudomis.

Išteklių teorija buvo sukurta H. A. Inns (Inns, 1970). Ji teigia, kad pagrindinė varomoji vystymosi jėga yra užsienio paklausa šalies ar regiono specializuotam eksportui. Pradinė pakopa neišsivysčiusioms šalims (regionams) būtų tokių žaliavų išteklių, kaip žemės ūkio, medžioklės, žvejybos ištekliai ar naudingosios iškasenos, gausa. Pirminių prekių - žaliavų eksploatavimo procese kyla paklausa darbo jėgai, kapitalui, infrastruktūroms ir mokymo įstaigoms. Jeigu vietinių išteklių ir užsienio paklausos ištekliams ryšys yra pakankamai stiprus, tai šie darbo, infrastruktūros ir kiti elementai bus perspektyvūs ir pramonė pradės augti. Jei šių elementų kainos bus per aukštos, išteklių pramonės vystymasis bus atidėtas kol susidarys palankios sąlygos. Nors iš tikrųjų svarią įtaką investicijų pritraukimui turi vietinių išteklių gausa ir jų išsidėstymas teritorijoje, tačiau labai svarbus vyriausybės, kaip reguliuotojo vaidmuo, siekiant pritraukti užsienio kapitalą, muitų ir tarifų politika.

Kadangi visoje Lietuvoje gamtiniai ištekliai yra riboti, tai jie negali žymiai įtakoti investicijų pasiskirstymo pagal apskritis, tačiau būtina atsižvelgti į regionų specifiką (kurortiniai – rekreaciniai ištekliai, žvyro, molio ir kt.) ir sudaryti palankias sąlygas investicijoms į regionus pritraukti.

Eksportu grįsta teorija teigia, kad vystymasis priklauso nuo eksporto didinimo. Ji ignoruoja galimybę gaminti įvairių rūšių produktus ir paprastai seka modelio logika, prieidama išvados, kad net ir ilgalaikėje perspektyvoje regionas ar šalis gali augti vien dėl savo eksporto augimo. Remiantis eksportu pagrįsta teorija, ekonomika klasifikuojama į du sektorius: eksportas arba pagrindinis sektorius, kuris yra lyg ekonomikos stuburas ir paslaugų sektorius, kuris aprūpina eksporto sektorių ir jo darbuotojus pajėgumais. Vystymosi strategija koncentruojasi ties eksporto didėjimu, kuris jau paskui save tempia ekonomiką. Ši teorija ignoruoja fundamentalų teiginį, kad prekyba reikalauja importo taip pat kaip ir eksporto - lyginamasis pranašumas yra kai eksportuojama daugiau tam, kad būtų galima būtų daugiau importuoti. Pirmiausia – mūsų ekonomika nėra stipresnė ar geresnė, jeigu darbo vietų skaičių didiname didindami eksportą. Jeigu mes didiname eksportą, galiausiai turime didinti importą, kad gautume naudos iš papildomo eksporto. Nedidinti mūsų importo reiškia būti merkantilistu, t.y. reiškia manyti, kad užsienio kapitalo kaupimas, o ne jo išleidimas turi prasmę.

Visos iki šiol nagrinėtos teorijos teigia, kad kapitalizmas ar privačios įmonės vaidina lemiamą rolę plėtroje ir augime. Metropolijos užkampio teorija teigia, kad kapitalizmas veda ne prie vystymosi, o prie regresijos, ne prie ekonominio gerbūvio konvergavimo tarp tautų, bet prie didėjančių regioninių skirtumų atsiradimo ir nuskurdimo. Taigi, Metropolijos užkampio teorija yra geografinis klasių išnaudojimo sistemos pritaikymas. Ekonominė jėga yra koncentruota ne tik tam tikrose klasėse, bet taip pat ir tam tikrose regionuose. Tie regionai, kurie turi sukaupę daugiau jėgos, negu kiti regionai, čia jėgą panaudoja silpnesniems regionams išnaudoti. Tačiau ir išnaudojamas regionas, įtrauktas į kapitalistinį gamybos tinklą, turi naudos, t. y. paskatinamas jo vystymasis, tačiau stipresnis regionas visada turės daugiau naudos, t. y. visada egzistuos skirtumai tarp regionų, tarp valstybių ir nacijų. Visi regionai ar nacijos, įtrauktos į kapitalistinį pasaulį yra šios jėgos ir išnaudojimo sistemos dalis. Kiekvienas regionas yra mažiausiai nors vieno stipresnio regiono eksploatuojamas ir gali eksploatuoti silpnesnį regioną. Lietuvos regioninėje politikoje pritaikius šį principą, kiekvienas regionas turėtų susirasti silpnesnį, kurį galėtų išnaudoti, o pats tapti kito stipresnio regiono išnaudojamas.

Urbanizacijos masto ekonomijos teorija yra visiškai kito pobūdžio regiono augimo teorija, kur pagrindinis vaidmuo regiono plėtroje tenka miestui. Jau senai buvo pastebėta, kad urbanizuota teritorija yra augimo variklis regione. Tai dažnai teigia urbanizacijos, lokalizacijos ir aglomeracijos ekonomijos teorijos. Šie terminai skirtingai gali būti naudojami literatūroje, ar gali žymėti specifines pasekmių rūšis. Terminas “urbanizacijos masto ekonomija”, apima prieš tai minėtas tris ekonomijas (Abdel- Rahman, 1998).

Aglomeracijos ekonomija apibrėžiama kaip produkcijos masto ekonomija firmos viduje, kuri gali būti pasiekta firmą įkuriant didelėje urbanizuotoje teritorijoje. Lokalizacijos ekonomija yra kita ekonomijos rūšis, kuri pasiekama esant susijusioms tarpusavyje ir geografiškai arti viena kitos esančioms firmoms. Urbanizacijos ekonomijos yra susiję su sąnaudų mažinimu, kuris atsiranda turint tokį kiekį nepriklausomų ekonominių veiklų, kurios leidžia pasiekti masto ekonomiją kai kurių prekių ar paslaugų, vartojamų firmų ar individualių asmenų, gamyboje.

Regiono požiūriu yra plačiai teigiama, kad yra įvairių sąnaudų ir paklausos pranašumų toms veiklos rūšims, kurios yra išsidėstę dideliuose urbanizuotuose centruose. Nauda, gauta aglomeracijos ekonomijos pagalba, pritraukia vis naujas firmas, kurios prisideda prie aglomeracijos masto augimo ir toliau didina miesto patrauklumą. Tačiau šis procesas negali tęstis iki begalybės, antraip mes jau seniai visi gyventume viename dideliame mieste. Priartėja toks momentas, kai urbanizacijos masto ekonomija pranašauja nuosmukį, kadangi aprūpinimas prekėmis ir paslaugomis duoda vis mažesnę grąžą, lyginant su gamybos mastu. Urbanizacija pasižymi didėjančiu aplinkos teršimu. Miestuose telkiantis vis daugiau gyventojų, įmonių socialiniams ir gamybiniais poreikiams patenkinti reikia didelio vandens, maisto, medžiagų ir žaliavų bei energijos išteklių. Vartojant minėtąsias ekonomines gėrybes, negatyviai kinta aplinka. Susidaro didžiuliai atliekų kiekiai ir normaliam miestų funkcionavimui užtikrinti reikia vis daugiau ir daugiau lėšų reikalingų visiems ištekliams į miestus pristatyti, susidariusias atliekas išvežti ir neutralizuoti, normaliomis higieninėms-sanitarinėms sąlygoms sudaryti bei aplinkos kokybei palaikyti.

Lietuvoje, mažoje valstybėje, tokį urbanizacijos laipsnį vargu ar kada įmanoma bus pasiekti, tačiau urbanizacija ir mūsų šalyje ne tik skatina aplink miestus besitęsiančių sričių ekonominę plėtrą, bet ir sąlygoja dideles aplinkosaugines problemas. Ateityje, gerėjant šalies ekonominei būklei, gyventojų skaičius Lietuvos miestuose neišvengiamai augs, kaip rodo kitų šalių patirtis. Nors šiuo metu mažėjantis gyventojų skaičius miestuose lyg ir rodo priešingą tendenciją, tačiau pagal susidariusią ekologinę padėtį didžiuosiuose Lietuvos miestuose, urbanizacijos sąlygojama tarša verčia rimtai susimąstyti. Lietuvoje aplinkos apsaugą reikia užtikrinti nestabdant urbanizacijos proceso, nemažinant gamybos, bet ją plečiant, pertvarkant, restruktūrizuojant ir pritaikant prie naujų ekonominių sąlygų.

1.3 Regionų plėtra Vakarų valstybėse

Pasaulyje jau seniai žinoma, jog pagrindinis regioninės plėtros pagrindas yra valstybė. Privatus interesas nėra suinteresuotas regionų infrastruktūros bei konkurencijos didinimu, tad ši iniciatyva automatiškai pereina valstybei, kuri gamybines pajėgas ir socialinę infrastruktūrą

paskirsto taip, kad jos būtų naudingos visais aspektais tiek verslininkams, tiek visuomenei. Valstybės galimybės daryti įtaka auga ne tik regionams, bet ir atskiroms pramonės šakoms.

Viena pagrindinių regioninės plėtros pozicijų – siekis subalansuoti valstybinių ir privačių gamybinių pajėgumų geografinį išsidėstymą. Tikslui pasiekti dažniausiai naudojamos sekančios priemonės:

1. privačių investicijų srauto kontrolė;
2. lengvatinių sąlygų privačiam kapitalui sukūrimas;
3. valstybinių įmonių geografinio išdėstymo reguliavimas.

Tiesioginė kontrolė naudojama pakankamai retai, kadangi jos panaudojimas retai leidžia priimti geriausią sprendimą, o tik įpareigoja ir nepalieka jokios teisės rinktis. Plačiau naudojamos įvairios finansinės skatinimo ar ribojimo priemonės:

- Parama
- Subsidijos
- mokesčiai
- leidimai ir kt.

Vakarų valstybių regionų ekonomikos plėtros priemonėmis ir tikslais siekiama plėtoti depresinius bei ekonomiškai silpnai išsivysčiusius regionus.

Depresinių, silpnai išvystytų pramonės šakų regionų plėtra yra prioritetas regionų plėtros siekis. Depresiniais regionais paprastai gali būti laikomos tiek teritorijos, kurios praityje pasižymėjo palyginti dideliais ekonomikos plėtros tempais, bet vėliau dėl įvairių priežasčių patyrė žymų nuosmukį, tiek teritorijos, kurios nuo seno neturėjo jokių infrastruktūros augimui bei ekonominiam regiono vystymuisi reikalingų išteklių. Vakarų valstybėse tokie regionai asocijuojasi su anglies, metalurgijos, chemijos, medžio apdirbimo pramoniniais centrais.

Nemažai iš anksčiau Vakarų valstybėse depresiniais vadintų regionų (Rūras Vokietijoje; Elzasas Prancūzijoje) šiais laikais jau įsisavino regionų paramos priemones ir kelia naujus tikslus ekonominiam augimui ir plėtrai užtikrinti, diversifikuojant regione industrinę veiklą. Depresinių regionų gelbėjimo patirtis parodė, jog jų ekonominės plėtros stabilumo pagrindu tapo mokslui imlių ūkio šakų, paslaugų, turizmo sektorių plėtra. Tuo pačiu metu juose buvo vykdomi žmoniškųjų išteklių imigracijos ir emigracijos procesai, siekiant atsilaisvintų darbuotojų emigracijos į kitus šalies regionus skatinimą, ir reikalingų darbuotojų imigraciją iš kitų šalies regionų.

Silpnai išvystytų regionų ir ūkio šakų stimuliavimas siejamas su industrinės ir socialinės infrastruktūros plėtojimu, mokslui imliu pramonės šakų plėtojimu, mokslu, kultūra. Europoje turime nemažai pavyzdžių, kaip antai Norvegija, Švedija, Suomija, Portugalija, Graikija, Italija ir kt., kuriais turėtume sekėti siekiant skatinti ekonominį regionų vystymąsi ir mažinti regionų augimo skirtumus. Šiai grupei taip pat priklausytų Aliaska, šiaurinė Kanados dalis, didžioji Australijos

dalis. Kai kurie iš šios grupės regionų ekonomine prasme dažniausiai taip ir lieka neutralūs, t.y. juos mažai įtakoja rinkos pokyčiai; kitų situacija, regionų plėtros priemonių dėka, gerokai pagerėja (pvz., pietų Italija).

Šiai regionų grupei taikomos priemonės apima įvairaus pobūdžio subsidijas, lengvatas, injekcijas pramonės infrastruktūros bei paslaugų sektoriaus plėtrai.

Aglomeratų bei megapolių plėtros reguliavimas, kaip regioninės ekonomikos plėtros kryptis pakankamai sena. Tiesa nors jos panaudojimo ir tikslo pasiekimo galimybės nėra vienareikšmiškai pozityvios, tačiau dažniausiai jie būna efektingi, taikant įvairių finansinių priemonių paketus. Užsienio šalyse tam yra taikomos įvairios priemonės: subsidijos įmonėms, perkeliančioms savo padalinius iš aglomerato į kitas teritorijas; papildomi mokesčiai miestuose įsikūrusioms įmonėms ir pan.

Šiai dienai neužtenka vien tik subalansuoti geografinį gamybinių pajėgumų išsidėstymą, vakarų Europos valstybėse pastebimi bandymai reguliuoti darbo jėgos geografinį pasiskirstymą. Gyventojų migracijos procesai verčia valstybes taikyti administracines bei ekonomines priemones, turinčias regioninį poveikį. Siekdamos sukurti pageidaujamą žmogiškųjų išteklių struktūrą valstybės gali naudoti labai įvairias priemones, tarp jų: mokesčių sumažinimą, socialinės infrastruktūros objektų kūrimą; gyvenamojo ploto suteikimą gyventojams; darbuotojų profesinį mokymą ir perkvalifikavimą valstybės biudžeto lėšomis; priedų už darbą tam tikroje vietovėje išmokėjimą ir kt.

1.4 Regionų ekonomikos plėtros komponentai

Regionų plėtra galima vadinti visuomenės socialinių, ekonominių veiksnių visumos vystymą tam tikroje teritorijoje. Toliau regioninė plėtra apima tokius visuomeninius gerovės veiksnius kaip aplinkosaugą, sveikatos apsaugą, kultūrą ir rekreaciją ir kt.

Ekonomikos plėtra regionuose yra svarbi bendruomenės plėtros dalis, kadangi ji aprūpina bendruomenę finansiniais ištekliais, kurie yra būtini norint vystyti kitus visuomenės plėtros aspektus, kaip antai sveikatą, kultūrą, rekreaciją ir kt.

Ekonomikos plėtrą galima paaiškinti kaip procesą, kurio metu pajungiami įvairūs žmogiškieji, finansiniai bei gamtiniai ištekliai visuomenės labui. Ekonominė plėtra stimuliuojama minėtų veiksnių, didina regiono prekių ar paslaugų konkurentabilumą, tuo keldama ekonominę gerovę regione.

Norint suprasti, kaip ekonominė plėtra veikia turto kūrimo procesą, būtina suprasti pagrindinius ekonominės veiklos komponentus.

Ekonominės veiklos pagrindą sudaro šios pagrindinės sudedamosios dalys:

- žmogiškieji ištekliai;
- infrastruktūra;
- technologija;
- finansinis kapitalas.

Visi minėtieji komponentai tarpusavyje labai susiję ir persipynę sakykime technologinio proceso grandimi. Visų ekonominės veiklos pagrindą sudarančių dalių sąveika pakankamai efektinga, taikoma išsivysčiusiose valstybėse. Tuo tarpu besivystančiose valstybėse šie komponentai nėra grupiškai taikomi, dėl ko ekonominė veikla nėra efektyviausiai išnaudojama, pagrinde dėl finansinių išteklių ir patirties stokos.

Tikslinga apibendrinti pagrindines socialines – ekonomines regionų būklės Lietuvoje problemas:

Pirmoji problema – probleminių Lietuvos regionų gyventojų mažos realios pajamos, dėl to gana nedidelis vartojimas tuose regionuose; skurdo, kaip stambaus socialinio reiškinių, atsiradimas.

Skurdas, nedarbas, ekonominis ir socialinis nestabilumas probleminiuose regionuose didina nusikalstamumą, skatina elgetų sluoksnio atsiradimą.

Antroji problema – viena iš svarbiausių socialinių problemų regionuose – ribotos pagrindinės gyventojų daugumos adaptacijos prie darbo rinkos sąlygų galimybės.

Pereinant prie naujų inovacinių – technologinių ūkio pramonės šakų, reikalingi lankstūs, lengvai prisitaikantys ir greitai reaguojantys į rinkos pokyčius žmonės. Tai nemaža problema silpnai išsivysčiusiuose regionuose, kur dauguma žmonių vidutinio ar vyresnio amžiaus. Jiems yra pakankamai sunku persiorientuoti prie naujų rinkos sąlygų.

Trečioji problema – žmonių sveikatos blogėjimas (fizinis, psichinis ir socialinis) ir gyventojų prieaugio mažėjimas. Pagrindinė mirtingumo augimo priežastis – bendro gyventojų sveikatos nuosmukis, didžiają dalimi sąlygojamas gyventojų gyvenimo lygio netikrumu, neapibrėžtumu, neaiškumu.

Aiškliai jaučiamas kiekvienos kartos sveikatos blogėjimas, o tai savo ruožtu reiškia darbo potencialo ūkyje kokybės blogėjimą ilgalaikėje perspektyvoje: nesveika karta negali reprodukuoti sveikos.

Analizuojant regionų ekonomikos išvystymo lygį, kaip bendruomenės plėtros pagrindą, reikia klasifikuoti ūkinę veiklą regionuose, taip galima išsiaiškinti regiono ekonominės – technologinės grandinės tęstinumo pokyčius, pvz. esant regione stambiai medžio baldų gamybos kompanijai, tame regione bus suinteresuoti atsidaryti filialus medienos tiekimo įmonės, transportavimo įmonės, įvairių medienos pramonei reikalingų produktų tiekėjai. Regiono gilesnės analizės atlikimui bei būklės įvertinimui tiriamos veiklos šakos, nes jos sudaro pagrindą bendruomenės pragyvenimui ir aukštesnės kokybės gyvenimo lygio kūrimui.

Lentelė Nr. 2**Tipinės ūkinės veiklos (ūkio šakų) klasifikacija**

<i>Grupė</i>	<i>Pagrindiniai pogrupiai</i>	<i>Grupė</i>	<i>Pagrindiniai pogrupiai</i>	
Žemės ūkis		Paslaugos	Gamintojų (verslo) paslaugos ; Vartotojų paslaugos	
Kalnakasyba			Kitos paslaugos	
Žvejyba, medžioklė (šautuvais ir spąstais)			Sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos	Sveikatos apsaugos paslaugos Socialinės rūpybos paslaugos
Miškininkystė				
Pramonė	Drabužių; Baldų; Įrengimų; Maisto ir gėrimų; Tekstilės; Celiuliozės ir popieriaus; Chemijos; Transporto Priemonių; Elektros; Vaistų; Mokslo	Finansai, draudimas ir nekilnojamas turtas	Finansinės paslaugos Draudimo paslaugos Nekilnojamojo turto paslaugos	
Prekyba	Didmeninė prekyba Mažmeninė prekyba	Transportas, komunikacijos ir komunalinės paslaugos	Transportas Komunikacijos Sandėliavimas Komunalinės paslaugos	
Statyba		Viešasis administravimas ir gynyba	Centrinė valdžia Regionų valdžia	
Švietimas			Savivaldybės	

Kuo detaliau analizuojama regiono ekonomikos bazė, tuo geriau bus suprantama tiriamojo ūkio prigimtis.

1.5 Regionų būklės įvertinimo kriterijų komplekso parinkimas

Regionų ekonomiką sąlygoja daugybė tarpusavyje daugiau ar mažiau susijusių veiksnių ir sąlygų. Objektyviai nustatyti jų tarpusavio priklausomybes ir reikšmę galutiniams regiono ekonominiams rezultatams nėra lengvas uždavinys. Reikalinga panaudoti bendrus regioninius makroekonominių dydžių vertinimo kriterijus ir juos pritaikyti, atskirą grupę, regionų plėtrai vertinti.

Regiono pasiektų socialinių ir ekonominių rezultatų kompleksinis vertinimas – neparodo regiono plėtros naudos, regiono atskiroms socialinėms grupėms. Neturint vieningos vertinimo metodikos, pagrįstos integruotais regionų rodikliais, rezultatų vertinimuose atsiranda daug subjektyvumo. Tokie rezultatai netinkami ar mažai tinkami tarpregioniniams ekonominio – socialinio augimo palyginimams.

Efektyviai regionų plėtros analizei, reikalinga didelių apimčių, įvairaus pobūdžio daugiasluoksnė informacija. Tačiau šios daugiasluoksnės informacijos surinkimui reikalinga daugelio įvairių žinybų informacinio bendradarbiavimo. Nesukurtas regioniniame lygmenyje duomenų bazių tarpžinybinis tinklas. Specializuotos duomenų bazės (pvz., žemės registras, įmonių registras, gyventojų registras ir kiti) tiesiogiai prieinami tik vertikalioje grandinėje esančioms specializuotoms tarnyboms ir kitoms žinyboms. Kitoms regioninėms žinyboms tokios informacinės bazės mažai ir sunkiai prieinamos.

Vakarų valstybių patirtis vertinant regionus, atsižvelgiant į Statistikos departamento pateikiamus duomenis, įvertinant ekonominės plėtros komponentus bei tipines ūkio šakas, naudojamas regionų įvertinimo kriterijų kompleksas, apimantis:

regionų fizinio apibūdinimo pagrindą, apibrėžiantį bendruomenės specifiškumą ir istoriškai susiformavusias sąlygas;

socialinį –ekonominį aspektą, leidžiantį įvertinti regionų socialinės-ekonominės plėtros netolygumus;

ekonominės veiklos komponentus, parodančius regionų bendruomenės išteklių apimtį ir kokybę;

tipines ūkinės veiklos šakas, parodančias regiono išsivystymo lygį ir specializaciją pagal atskiras sritis.

Lentelė Nr. 3

Ekspertinis rodiklių reikšmingumo įvertinimas

Rodik lių grupė	Rodiklis	Svorio koeficientas
Bendrieji demografiniai :	Bendras gyventojų tankumas	0,21
	Urbanizacijos lygis (miesto gyventojų lyginamoji dalis)	0,19
	Gyventojų amžiaus vidurkis apskrityje	0,17
	Gimstamumo ir mirtingumo santykis	0,19
	Vaikų mirtingumas (1000-ui gimusių)	0,10
	Migracijos saldo 1000-ui gyventojų	0,13
Bendrieji socialiniai:	Pensinio amžiaus gyventojų skaičius 1000-ui dirbančiųjų	0,36
	Užregistruotų nusikaltimų skaičius 1000-ui gyventojų	0,22
	Savižudybių skaičius 100000-ų gyventojų	0,14
	Individualių automobilių skaičius 1000- ui gyventojų	0,28
Bendrieji ekonominiai:	BVP 1 gyventojui	0,22
	BVP 1 dirbančiajam	0,20
	Regiono BVP dalis šalies bendrame vidaus produkte	0,18
	SVV įmonių lyginamoji dalis	0,06
	Įmonių tankis 1000-ui gyventojų	0,10
	Užimtų gyventojų pramonėje lyginamoji dalis	0,14
	Užimtų gyventojų paslaugų sferoje lyginamoji dalis	0,10
Darbo jėga, užimtumas ir nedarbas:	Darbingo amžiaus gyventojų lyginamoji dalis	0,20
	Užimtumo lygis	0,35
	Nedarbo lygis (tyrimų duomenys)	0,24
	Vidutinis mėnesinis bruto darbo	0,20

užmokestis		
Bazinė infrastruktūra : transportas:	Automobilių kelių tankumas (ploto vienetai)	0,32
	Geležinkelio linijų tankumas (ploto vienetai)	0,18
	Kelių su patobulinta danga lyg. dalis	0,23
	Keleivių vežimo viešojo naudojimo autobusais apyvarta	0,13
	Degalinių skaičius 1000-ui km kelio (magistralinių ir krašto)	0,13
Bazinė infrastruktūra : telekomunikacijos, energetika, vandentiekis:	Telefonų skaičius 100-ui gyventojų	0,29
	Pateikta vandens 1000-ui gyventojų	0,28
	Pateikta gamtinių dujų 1000-ui gyventojų	0,26
	Nutekamųjų vandenų išvalymo koeficientas	0,18
Aplinkos apsauga (užterštumas)	Vidutinė kietųjų teršalų emisija	0,37
	Vidutinė dujinių ir skystųjų teršalų emisija	0,63
Socialinė infrastruktūra :	Ligoninės lovų skaičius, tenkantis 10000-ų gyventojų	0,26
	Gydytojų skaičius, tenkantis 10000-ų gyventojų	0,26
	100-ai vaikų tenkančių vietų ikimokyklinėse įstaigose skaičius	0,21
	Mokyklų skaičius 1000-ui gyventojų	0,28
Technologija ir moksliniai tyrimai	Išduotų išradėjams patentų skaičius apskrityje per metus	1,00
Finansai	Apskritis savivaldybių biudžeto išlaidos, tenkančios vienam gyventojui	0,25
	Materialinių investicijų dydis vienam gyventojui	0,45

	Tiesioginių užsienio investicijų dydis vienam gyventojui	0,30
Pramonė	Pramonės produkcijos apimtis vienam gyventojui	0,63
	Darbo produktyvumas pramonėje	0,37
Prekyba	Mažmeninė prekių apyvarta, tenkanti vienam gyventojui	1,00
Paslaugos	Per metus suteikiamas vienam gyventojui mokamų paslaugų kiekis	0,48
	Atvykusių į apskritį turistų skaičius 1000-ui gyventojų	0,32
	Vietų apgyvendinimo įstaigose užimtumo koeficientas	0,20
Statyba	Materialinės investicijos statybai vienam gyventojui	0,50
	Bendras naudingas gyvenamasis plotas, tenkantis vienam gyventojui	0,50
Nekilnojamojo turto rinka	Vidutinės butų kainos apskričių centruose	0,45
	Žemės judėjimas apskrityje (perkamų ir parduodamų sklypų lyginamoji dalis bendrame sklypų skaičiuje)	0,33
	Sandorių su žemės ūkio paskirties žeme skaičius	0,22
Žemės ūkis	Sutartinė augalininkystės produkcija	0,16
	Sutartinė gyvulininkystės produkcija	0,14
	Mažiau palankių ūkininkauti žemių dalis	0,10
	Vidutinis ūkininko ūkio dydis	0,14
	Registruotų ūkininkų ūkių skaičius 1000-ui gyventojų	0,12
	Regiono dalis šalies grūdų gamyboje	0,09
	Žemės ūkio darbuotojų lyginamoji dalis	0,17
	Privačių žemės ūkio paskirties žemių	0,08

1.6 Regionų ekonominės plėtros skatinimo priemonės užsienio šalyse

Ekonominė valstybės įtaka, siekiant sumažinti ar panaikinti regionines disproporcijas, vykdoma keliomis pagrindinėmis kryptimis:

1) naujų pramoninių objektų statybos aukšto ekonominio išsivystymo lygio regionuose apribojimas; taikant tam tikras ekonomines – mokestines veiksmų grupes.

2) pramoninių objektų įkūrimo silpnai išvystytuose, depresiniuose regionuose skatinimas. Taip pat taikant tuos pačius ekonominius – mokestinius veiksmus ar jų grupes.

Remiantis užsienio šalių patirtimi, antrąjį metodą taikyti yra daug efektyviau. Ekonominės plėtrą ribojančios priemonės:

- mokesčių už pagrindinius veiklos išteklius (kapitalo, žemės ir pan.) padidinimas;
- pajamų mokesčio padidinimas;
- įvairios baudos,
- premijos už gamybinių pajėgumų išskėlimą iš intensyvios pramonės teritorijų;
- atsisakymas išduoti paskolą naujai statybai ar esamos gamybinės bazės plėtrai ir kt.

Šie ekonominiai – socialiniai metodai ne visada yra veiksmingi. Jei kompanija išsikeliant į regioną patirtų dar didesnius nuostolius, nei šių plėtrą ribojančių priemonių visumą, ji stengsis įsikurti kuo arčiau to regiono ar net liks jame. Taigi laukiamų rezultatų ne visada pasieksime.

Tuo tarpe ekonominio skatinimo priemonės pagal savo poveikį gali būti:

- Tiesioginio poveikio
- Netiesioginio poveikio

Labiausiai paplitusios tiesioginio skatinimo priemonės, prie jų galima priskirti:

- lengvatinio kreditavimo sistemos;
- įmonių, steigiančių padalinius valstybinės “globos” regionuose, subsidijavimas;
- negražinamos subsidijos kapitalinei statybai; darbuotojų paruošimo ar perkvalifikavimo išlaidų dengimas;
- išlaidų, susijusių su gamybos pajėgumų perkėlimu, kompensavimas;
- mokesčių lengvatos, kartais – visiškas atleidimas nuo mokesčių tam tikram laikotarpiui;
- pagreitinamos amortizacijos taikymas;
- transportavimo, elektros energijos tarifų sumažinimas ir pan.

Lengvatinių kreditų taikymas užima svarbią vietą tiesioginės finansinės paramos priemonių grupėje. Jie gali būti išduodami nustatant mažesnes palūkanų normas, nustatant ilgesnį kredito grąžinimo laiką ar numatant neribotą kredito sumą. Lengvatiniai kreditai – bene efektyviausia regionų ekonomikos plėtros skatinimo priemonė.

Negražinamos subsidijos įmonėms besikuriančioms probleminiuose regionuose – yra pakankamai efektingą priemonė. Ji priklauso nuo įmonės kuriamo ūkio potencialo regione, ar tau naujo pobūdžio ūkio šaka, ar plėtojama tradicinė pramoninė veikla. Nemažai tame pagelbėja Europos struktūrinių fondų parama verslui, ypač regionų infrastruktūros plėtimui, bei socialinių – ekonominių veiksnių tarp regionų lyginimui. Priklausomai kokį poveikį subsidija ar parama gali ar galės turėti regiono plėtrai, nuo to priklauso negražinamos subsidijos ar paramos dydis, kas apsprendžia investicijų mastą regione ir jo efektingą panaudojimą.

Mokesčių sumažinimas ar visiškas atleidimas nuo jų tam tikram laikui yra gana paplitęs regioninės ūkio plėtros įgyvendinimo priemonė. Gana plačiai taikoma mokesčių sumažinimo, atleidimo nuo tam tikrų mokesčių, ar mokesčių mokėjimo atidėjimo bei amortizacijos pagreitinimo priemonės.

Greta tiesioginės ekonominės paramos taikomos netiesioginės paramos priemonės. Tai specialios vyriausybės atsilikusių regionų plėtros programos, pagal kurias statomi infrastruktūros objektai (ypač magistraliniai keliai), moksliniai pramoniniai kompleksai (mokslo technologijų parkai, inkubatoriai ir pan.), kuriamos valstybinės įmonės, duodami stambūs valstybiniai užsakymai tuose regionuose įsikūrusioms įmonėms ir pan.. Sukuriant patogią padėti verslui plėtoti regione, siekiama pritraukti kuo daugiau skirtingų verslo šakų ir tuo didinti regiono ekonominius – socialinius augimo tempus.

Vakarų valstybėse ypatingas dėmesys teikiamas SVV (smulkaus vidutinio verslo) plėtrai, kaip vienai iš ekonomikos regioninės plėtros formų, remiantis SVV dinamiškumu, geresnio vietinių išteklių panaudojimu, jo atsvara vietinėms monopolijoms ir pan.

2. ES struktūrinių fondų panaudojimo UAB „Girių bizonas“ analizė ir efektyvumo vertinimas

UAB „Girių Bizonas“ gamina medžio drožlių plokštę. Įmonės gamybos priemonės yra 1989 m. įsigyta medžio drožlių plokščių gamybos linija „Bizon“, pagaminta Vokietijoje. Medžio drožlių plokštės gamyba yra pagrindinė veikla. Gamybiniai pajėgumai išnaudojami 100%. Tačiau linija yra sena ir nenaši dėl senos technologijos, aukštų aptarnavimo kaštų, bei nesuderinamumo su Europos Sąjungos aplinkosaugos direktyvomis. Dėl šios priežasties buvo nuspręsta, įmonės akcininkų, atsisakyti šios senos „Bison“ technologinės gamybos linijos ir Europos sąjungos struktūrinių fondų pagalba įsigyti naują našią šiuolaikinės medienos apdirbimo technologijas atitinkančią „Siempelkamp“ medžio drožlių plokščių gamybos liniją. Kurios dėka regione būtų plėtojami darnaus vystymosi kriterijai. Kadangi medžio drožlių plokščių gamyba yra pagrindinė UAB „Girių bizonas“ gamyba, tai ji yra gyvybiškai svarbi kitų įmonės veiklų stabilumo ir tęstinumo garantas.

2002-11-20 buvo sumontuota ir paleista į gamybą viena iš naujausių Europoje Vokietijos firmos „Hymmen“ MDP kaširavimo (apdailos) linija. Apdailinimo linijos pajėgumai buvo išnaudojami tik 30 %, dėl medžio drožlių plokštės (mdp) trūkumo, tačiau 2005 m. vasario mėn. Paleidus korpusinių baldų cechą (pagal sutartį su IKEA) apdailintos medžio drožlių plokštės (amdp) gamybos pajėgumai išaugo iki 80 %. Paleidus naująją Siempelkamp medžio drožlių plokštės gamybos liniją, amdp pajėgumai yra pilnai išnaudojami. Apdailinimo procesas pagal technologiją yra tolimesnis medžio drožlių plokštės apdorojimas padengiant apdailintomis plėvelėmis.

2003-11-20 sumontuotas baldų detalių gamybos cechas. Gamybos priemonės yra Vokietijos firmos HOMAG komplektacijos. Kai kurios iš jų yra visiškai naujos, kitos po renovacijos. Gamybiniai pajėgumai leidžia apdoroti iki 30 tūkst. m³ apdailintos medžio drožlių plokštės per metus. Baldų detalių ceche pagal tolimesnę apdailintos plokštės perdirbimo technologiją gaminama baldinės detalės ir ruošiniai. Šiame ceche užsidaro UAB „Girių Bizonas“ gamybinės technologijos ciklas - žaliava pavirsta gatavu gaminiu - baldais.

2003-08-01 UAB „Girių bizonas“ įsigijo ažuolo perdirbimo ir ažuolinių gaminių gamybos technologinę liniją. 2003-2004 m. gamybiniai pajėgumai buvo išnaudojami nepilnai, kadangi buvo atliekama katilinės ir džiovyklų rekonstrukcija. Ažuolo perdirbimas technologiškai nesusijęs su UAB „Girių bizonas“ pagrindinėmis technologinėmis linijomis. Tai yra visai atskira gamybos ir veiklos sritis. Todėl siekiant susikcentruoti technologiškai susijusiuose gamybos srautuose 2006 m. rugpjūčio mėn. Ši gamyba buvo parduota.

2003 m. spalio 21 d. UAB „Girių bizonas“ ir Švedijos baldų prekybos koncerną IKEA atstovaujanti IKEA Trading und Design AG (Šveicarija) pasirašė produkcijos pirkimo pardavimo sutartį, pagal kurią 2005-2011 m. laikotarpyje IKEA įsipareigojo įsigyti baldų iš UAB „Girių bizonas“ už nemažesnę kaip 600 mln. Lt sumą. Ši UAB „Girių bizonas“ ir IKEA Trading und Design AG (Šveicarija) pasirašyta produkcijos pirkimo sutartis yra UAB „Vakarų medienos grupė“ ir IKEA koncerno strateginio bendradarbiavimo sutarties, kuri buvo pasirašyta 2001 m. rugsėjo 26 d., įgyvendinimo dalis. 2005 m. vasario mėn. UAB „Girių Bizonas“ pradėjo veiklą naujas didysis IKEA baldų fabrikas, gamyba vyksta pagal ilgalaikę pardavimų sutartį su koncernu IKEA korpusinių baldų gaminiams. Visi gaminiai numatyti pagaminti naudojant apdailintą UAB „Girių Bizonas“ medžio drožlių plokštę. Pagal naudojamą vieną iš naujausių Europoje gamybos technologijų- wreping taikymą medžio drožlių plokštei išsiplėčia ne tik baldinių gaminių dizaino, bet ir kainos konkurentabilumas.

2.1 Naujos technologijos

Pasirinktos technologijos pranašumai prieš senąją. Nauja, numatoma įsigyti MDP gamybos technologija pasižymi eile pranašumų, lyginant su dabartiniu metu naudojama kontaktinio preso MDP gamybos technologija:

- Naujos MDP gamybos linijos pilnas automatizavimas leis lengviau ir tiksliau valdyti technologinį procesą, sekti proceso eigą, analizuoti. Naujieji tobulesni įrengimai duos galimybę pagaminti geresnės kokybės plokštę ir patenkinti vis didėjančius klientų reikalavimus MDP kokybei.
- Žaliavos perdirbimo srityje išsiplės galimybės naudoti įvairios rūšies medieną. Nauja technologija leis naudoti santykinai pigias įvairias medienos atliekas: pjuvenas, skiedrą, kadangi naujoje technologijoje numatytas medienos atliekų rūšiavimas. Taip pat technologijos naujumas leis pigios medienos, tokios kaip pjuvenų pateikimą iki 80 %, kas dabartinėje technologijoje leidžiama tik iki 25%. Sumontuotas medienos rūšiavimas ir valymas siekiant pašalinti mineralines bei metalines priemaišas žaliavoje, kas užtikrins geresnę drožlės kokybę ir leidžia taupyti pjovimo įrankius.
- Džiovinimas bare, numatoma įsigyti šiuolaikiška medienos džiovyklą, galinčią dirbti žemose temperatūrose (apie 500°C) prie ilgo džiovinimo laiko. Tokia džiovykla yra labai naši, prie jos sumontuotas išmetamų dujų valymo filtras, kuris užtikrina mažesnę dulkių išmetimą į aplinką. Praktiškai oras po džiovyklų lieka švarus, atitinkantis europinius standartus. Džiovyklos leidžia naudoti kūrenimui gamtines dujas, kurių tarša

ženkliai mažesnė nei dabartinėje technologijoje naudojamo mazuto. Moderni džiovykla užtikrins mažesnes šilumos sąnaudas ir tolygų drožlės drėgnumą proceso metu.

- Rūšiavimas
- Drožlės rūšiavimo metu žaliava skiriama išoriniam ir vidiniam srautams, taip pat atskiriama dulkės (panaudojamos kurui) ir stambios dalelės, kurios papildomai smulkinamos. Drožlės rūšiavimas vykdomas ne tik pagal dalelių dydį bet ir pagal svorį bei paviršiaus plotą. Tolygus rūšiavimas į išorinį ir vidinį srautus, leidžia pasiekti tolygų tankų plokštės paviršių, geras MDP fiziko – mechanines savybes, o taip pat minimalias dervos sąnaudas. Rūšiavimas vykdomas uždareme procese, ko pasekoje dulketumas patalpose sumažėja iki minimumo. Rūšiavimo metu atskirtos dulkės naudojamos džiovyklų kūrenimui.
- Sumaišymas
- Visi chemikalai paduodami atskirai per individualius siurblius ir kiekio matuoklius. Atskiri klijų komponentai paduodami į maišytuvą. Galimybė naudoti iki septynių komponentų. Maišytuvai yra labai progresyvūs ir leidžia efektyviai naudoti medžiagas : karbamidinę dervą , kietiklį, parafiną. Visas sumaišymo skyrius pilnai automatizuotas, ir pagerina drožlės sumaišymo kokybę su klijais, kas garantuoja pagamintos produkcijos kokybę.
- Formavimas
- Aukšta formuojamo kilimo kokybė ir patikimumas formavimo mašinų užtikrina aukštos kokybės plokštės gamybą reikiamo tankio su tolygiu – vientisu paviršiumi, kas reikalauja minimalaus šlifavimo. Optimalus nušlifavimui skirtas storis leidžia sumažinti nušlifavimo užlaidą ir tuo pačiu mažėja visos medžiagų žaliavų sąnaudos, (dervos kiekis, medienos). Aukšta formavimo kokybė užtikrina mažesnę MDP fiziko mechaninių savybių svyravimą, tolygesnį paviršių, kas klientui ypač aktualu, kadangi leidžia mažinti apdailinimo medžiagų sunaudojimą. Formavimas turi kilimo kokybės kontrolę. Suformuoto kilimo kraštai apipjaunami (drožlė gražinama į technologinį procesą) , po presavimo plokštės kraštai geresni.
- Pagrindinis konvejeris
- Suformuoto kilimo papresavimas , transportuojant iki preso. Dabartinėje technologijoje to nėra.
- Presavimas
- Nepertraukiamo (ciklo) veikimo vienaaukštis presas, presavimo proceso automatizuotas valdymas leidžia mažinti gamybos sąnaudas, o taip pat sumažinti nekokybiškos plokštės gamybą iki minimumo. Lengvas gaminamos plokštės storių

reguliuojamas. Valdymas vyksta kompiuteriniu automatinu reguliavimu. Presavimo ciklas nuo 8.6 sek/mm dabartinėje technologijoje iki 5.1 sek/mm naujame. Galimybė gaminti keturis MDP formatus. Nuo formavimo išeinanti gatava produkcija patenka į šaldymo – vėdinimo įrenginį.

- Šlifavimas
- Naujausios technologijos medžio drožlių plokštės šlifavimo linija. Nušlifavimo storis -0.5 mm. Dabartinėje technologijoje apie 1.5 mm, nušklifuojama pačios geriausios žaliavos ir kartu karbamidinės dervos su kietikliu.
- Visa linija pilnai automatizuota, sumontuotas prie linijos kompiuteris pats nustato gedimus ir juos šalina. Žmonių įsikišimas gedimų procesuose minimalus. Dabartinėje technologijoje pats automatikas ieško gedimų ir juos šalina.

Pasirinktos technologijos technologinio proceso aprašymas. Naujos MDP gamyklos technologinį procesą sudaro šios pagrindinės operacijos:

- technologinės žaliavos (medienos) priėmimas, sandėliavimas ir tiekimas į gamybą;
- technologinės žaliavos smulkinimas ir sandėliavimas;
- drožlės džiovinimas, rūšiavimas, sandėliavimas;
- drožlės sumaišymas su klijais ir kitais priedais;
- kilimo formavimas ir transportavimas;
- MDP presavimas, svėrimas, aušinimas;
- MDP kalibravimas, šlifavimas, supjaustymas ir rūšiavimas, šlifautos MDP realizavimas.

2.2 Ūkinė – finansinė UAB“Girių bizonas“ analizė

Faktiniai ir planuojami pardavimai. Projekto analizuojamas laikotarpis – 10 metų nuo projekto įdiegimo pradžios, t.y. nuo 2004 m. iki 2014 m. imtinai (tame tarpe 8 metų laikotarpis nuo projekto įgyvendinimo pabaigos).

Lentelė Nr. 4

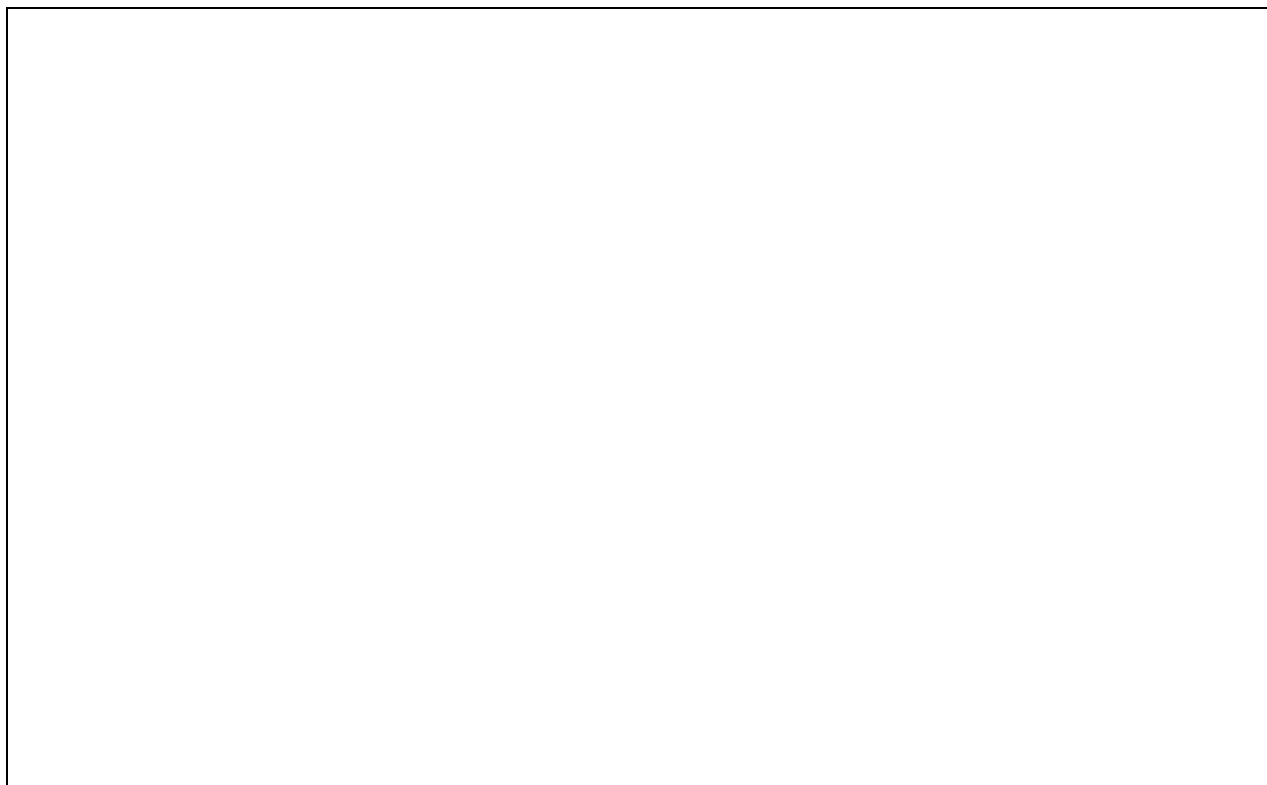
Faktiniai ir planuojami pardavimai 2004 – 2008 m.

Gamybos	Pardavimai, mln. Lt.	2004	2005	2006	2007*	2008*
MDP	<i>Viso mln. Lt.:</i>	36,606	28,378	24,152	100,676	136,109
	<i>Eksp. mln. Lt.</i>	4,868	3,542	2,565	41,439	69,127
AMDP	<i>Viso mln. Lt.:</i>	8,648	11,772	14,470	-	-
	<i>Eksp. mln. Lt.</i>	2,577	3,424	1,713	-	-

Baldai	<i>Viso mln. Lt.:</i>	8,231	36,742	60,476	110,100	120,000
	<i>Eksp. mln. Lt.</i>	2,490	33,089	59,673	110,100	120,000
Kita	<i>Viso mln. Lt.:</i>	1,925	5,355	5,174	-	-
	<i>Eksp. mln. Lt.</i>	3	798	917	-	-
Visos gamybos	<i>Viso mln. Lt.:</i>	55,410	82,247	104,272	210,776	256,109
	<i>Eksp. mln. Lt.</i>	9,938	40,853	64,868	151,539	189,127

Nuo 2004 m. prasideda spartus UAB „Girių bizonas“ gamybų pardavimų augimas. Tai sąlygojo maksimaliai išplėsti gamybų techniniai pajėgumai ir realus medžio drožlių plokštės paklausos augimas tiek vidaus, tiek eksporto rinkose. 2004 m. UAB „Girių bizonas“ pardavimai pasiekė 36,606 mln. Lt., eksportas tame tarpe sudarė 4,868 mln. Lt., 2006 m. pardavimai augo beveik 49 % iki 82,247 mln. Lt. daugiausiai tam įtakos turėjo naujasis IKEA projektas, kuris buvo paleistas 2005 vasario mėn., baldų pardavimai išaugo per 2005 m. beveik 347 %, tame tarpe eksportas išaugo nuo 2,490 mln. Lt. 2004 m. iki 33,089 mln. Lt. 2005 m., augimas sudarė beveik 1229 %. Taigi turim smarkiai padidėjusiais eksporto apimtis 2005 m. Įmonės strateginio plano dalis yra didinti eksporto apimtis. Toliau 2006 m. šiek tiek krenta medžio drožlių plokščių pardavimai, t. y. susiję su augančią baldų gamybą, kuriai naudojama kaip žaliava apdailinta medžio drožlių plokštė. 2006 m. toliau auga baldų gamyba beveik 65 %, tame tarpe baldų eksportas auga nuo 33,089 mln. Lt. 2005 m. iki 59,673 mln. Lt. 2006 m., t. y. daugiau kaip 80 %. Nuo 2007 m. yra paliekamos tik medžio drožlių plokščių ir baldų pardavimai, apdailintos medžio drožlių plokščių gamyba nukreipiama tik patenkinti baldų gamybai. Nuo 2007 m. planuojami UAB „Girių bizonas“ pardavimai augs beveik dvigubai, nuo 104,272 mln. Lt. 2006 m. iki 210,776 mln. Lt. 2007 m., t. y. daugiau kaip 102 %. Tuo tarpu eksporto augimas 2007 m. planuojamas net 134 %, nuo 64,868 mln. Lt. 2006 m. iki 151,539 mln. Lt. 2007 m. 2008 m. pilnus pajėgumus turėtų pasiekti ir naujasis medžio drožlių plokščių gamybos fabrikas ir IKEA baldų gamybos fabrikas, tad abiemis dirbant pilnu pajėgumu pardavimai pagal ilgalaikes sutartis su strateginiais pirkėjais išaugs dar ~ 22 %, nuo 210,776 mln. Lt. 2007 m. iki 256,109 mln. Lt. 2008 m., eksportas tame tarpe augs apie 25 %. 2008 m. pasiekus pilnus pajėgumus eksportas sudarys net 74 % visų pardavimų.

Grafikas Nr. 1

Lentelė Nr. 5

Prognozuojamos naujos MDP gamyklos pardavimų apimtys, m³ neapdailintos MDP

--

Pagal pasirašytas preliminarias MDP pirkimo-pardavimo sutartis

Sukuriamą pridėtinę vertę ir produktyvumą. Įgyvendinus numatomą projektą UAB „Girių bizonas“, sparčiai išaugs bendrovės sukuriama pridėtinė vertė (t.y. įmonės veiklos pelnas prieš nusidėvėjimo sąnaudas – EBIDTA) – nuo 11 mln. Lt (prognozuojama 2007 m.) iki 43 mln. Lt per metus (2014 m.) Projektui (naujos MDP gamyklos) sukuriama pridėtinė vertė sieks 24-25 mln. Lt per metus.

Grafikas Nr. 2

Prognozuojama Įmonės sukuriama pridėtinė vertė, Lt

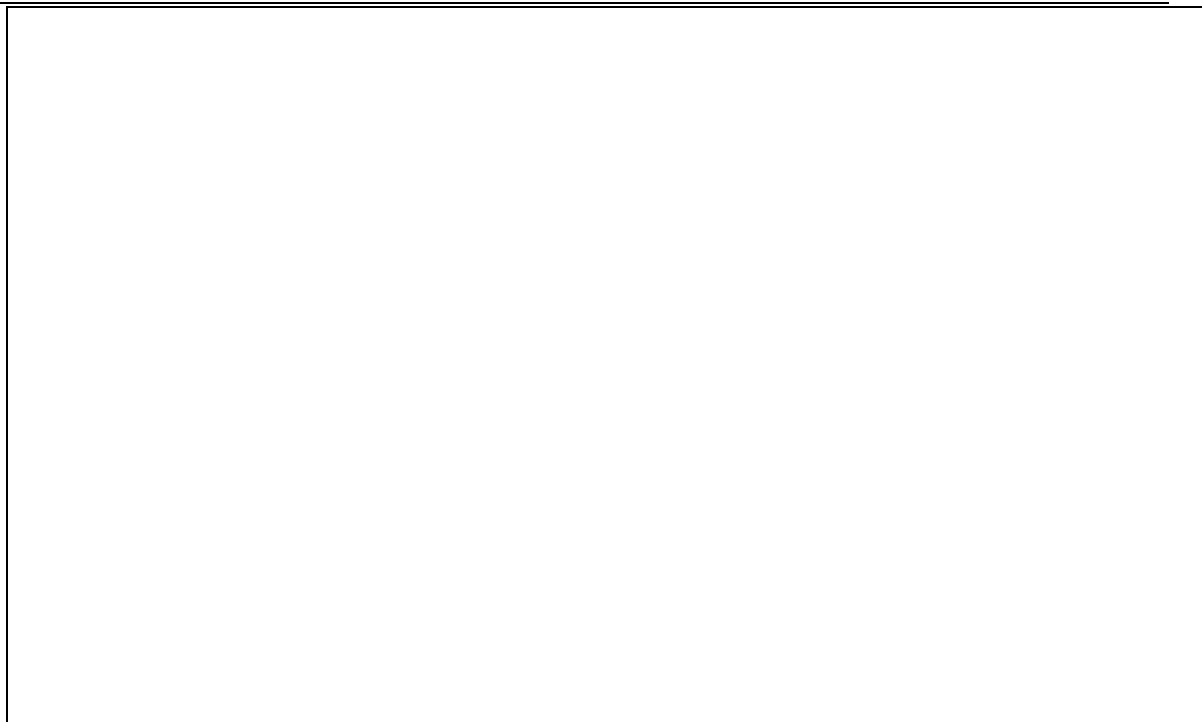
Pastaba: sukuriama pridėtinė vertė apskaičiuojama kaip įmonės veiklos pelnas prieš nusidėvėjimo sąnaudas, t.y. EBIDTA

Moderniausios MDP gamybos technologijos įdiegimas iš esmės sustiprins įmonės konkurentingumą. Tai iliustruoja išaugusi pridėtinė vertė ir išaugęs produktyvumas. Prognozuojama, kad naujoje MDP gamykloje produktyvumas (pardavimai darbuotojui) bus keturis kartus didesnis ir sieks apie 1 mln. Lt / darbuotoju per metus (lyginant su 250 tūkst. Lt / darbuotojui esamoje MDP gamyboje).

Sukuriama pridėtinė vertė darbuotojui panaudojus moderniausią technologiją bus taip pat apie 4 kartus didesnė nei naudojant seną gamybos technologiją – 210 tūkst. Lt / darbuotojui per metus naujoje MDP gamykloje, lyginant su 51 tūkst. Lt. / darbuotojui per metus esamoje senos technologijos MDP gamykloje. Tokiu būdu modernios MDP gamybos technologijos darbuotojui sukuriama pridėtinė vertė bus artima senos MDP gamybos technologijos generuojamoms pardavimų pajamoms darbuotojui.

Grafikas Nr. 3

Prognozuojama MDP gamybų sukuriama pridėtinė vertė darbuotojui per metus ir produktyvumas, tūkst. Lt/darbuotojui

Pardavimo ir kaštų kainų pokyčių prielaidos. Pagrindinės produkcijos kainų prielaidos yra šios:

- Vienas iš pagrindinių projekto įgyvendinimo tikslų – užtikrinti ilgalaikį Lietuvos baldų pramonės konkurencingumą ir sparčius augimo tempus, rinkai tiekiant pagrindinę baldų žaliavą – medienos drožlių plokštes – stabilia ir konkurencinga kaina. Dėl šios priežasties UAB „Girių bizonas“ pagrindiniams Lietuvos baldų gamintojams (UAB „SBA Furinture group“, UAB „Baltijos baldų grupė“ ir AB „Vilniaus baldai“), su kuriais bus formuojamas Lietuvos medienos apdirbimo ir baldų gamybos klasteris, pasirašė preliminarias produkcijos pardavimo sutartis dėl neapdailintos MDP pardavimo pastoviomis 310 Lt/m³ kainomis ketverių metų laikotarpyje po projekto įgyvendinimo (2007-2010 m.)
- Likusi produkcija bus parduodama IKEA (t.y. eksportuojama į IKEA Group priklausančios Swedwood Group baldų fabrikus Lenkijoje (Liubavoje). Eksportas IKEA numatomas tik naujos MDP gamyklos veiklos pradžioje ir jis palaipsniui mažės Lietuvos baldų gamintojams toliau sparčiai didinant baldų gamybos pajėgumus. Numatoma MDP eksporto kaina yra 280 Lt/m³. Alternatyviu atveju MDP gali parduoda kitiems Lietuvos

baldų gamintojams ir Lenkijos baldų gamintojams, kurie prieš kelerius metus buvo pagrindiniai UAB „Girių bizonas“ gaminamos MDP pirkėjai.

Pagal susitarimus su pagrindiniais pirkėjais, siekiant sustiprinti pirkėjų, o kartu ir visos Lietuvos baldų pramonės konkurencingumą, pirmuosius keturis metus produkcijos kainos bus pastovios ir galės kisti įvykus esminiems atskirų gamybos kaštų kainų pokyčiams.

Esminiai pokyčiai dėl išaugusios paklausos numatomi medienos žaliavos kainose. Prognozuojama, kad dėl išaugusios medienos žaliavos paklausos vidutinė reali UAB „Girių bizonas“ perkamos medienos žaliavos kaina lyginama su 2004 m. I pusmečiu išaugs beveik 50 proc.

Lentelė Nr. 6

--

Visos bendrovės produkcijos pardavimo ir žaliavos pirkimo kainos yra nominalios, t.y. indeksuotos prognozuojamu infliacijos koeficientu – vietiniai kaštai indeksuojami prognozuojamos infliacijos Lietuvoje rodiklio reikšme, o produkcijos pardavimo kainos (išskyrus ketverių metų laikotarpį, per kurį numatyta prekiauti stabiliomis produkcijos pardavimo kainomis) indeksuojama Euro zonos infliacijos rodiklio reikšme.

Lentelė Nr. 7

Prognozuojama infliacija

--

Šaltiniai LR Finansų ministerija (infliacija Lietuvoje 2004-2007 m.)

Europos Centrinis Bankas (Euro zonos infliacija 2004-2008 m)

Papildomai daliai vietinių kaštų numatomas realus kainų augimas, kuris pateikiamas lentelėje žemiau.

Lentelė Nr. 8

Prognozuojamas realus kaštų kainų augimas

--

Gamybos kaštai ir veiklos sąnaudos. Tiesioginiai gamybos kaštai. Numatoma, kad dėl naujoje MDP gamykloje instaliuotų moderniausių technologijų reikšmingai sumažės sąnaudų normos tenkančios pagamintos produkcijos vienetui (sąnaudos 1 m³ neapdailintos MDP):

- Pagrindinės žaliavos – medienos sąnaudos sumažės 7,3 proc.
- Dervos sąnaudos sumažės vidutiniškai 12,5 proc.
- Energijos sąnaudos sumažės 15,5 proc.
- Tiesioginis darbas ir bendraceutiniai kaštai – apie 70 proc.
- Pardavimų sąnaudos – apie 58 proc.

Įdiegus modernias technologijas naujoje MDP gamykloje ženkliai išaugs darbo našumas. Visa tai leis sumažinti gaminamos produkcijos tiesioginę savikainą ir užtikrins geras UAB „Girių bizonas“ konkurentines pozicijas ilgalaikėje perspektyvoje (ypač įvertinant realų atskirų gamybos išlaidų kainų augimą ateityje).

Lentelė Nr. 9

Prognozuojamos esamos ir naujos MDP gamyklų MDP sąnaudų palyginimas 2008 m.

--

Esminiai jautrumo analizės veiksniai. Analizuojant projektų įgyvendinimą pagrindiniai jautrumo analizės optimistinis ir pesimistinis scenarijai apima tokius veiksnius:

- Produkcijos pardavimo ir gamybos apimčių įsisavinimo pokyčių scenarijus
- Produkcijos kainos veiksnius
- Medienos žaliavos kainos veiksnius
- Darbo jėgos kaštų augimo veiksnius
- Energijos kaštų augimo veiksnius

Produkcijos pardavimo ir gamybos apimčių veiksniai. Pesimistinio scenarijaus analizėje nagrinėjami įmonės veiklos rezultatai, jei įmonė nepasieks numatytų pardavimo apimčių ir jos bus 10 proc. mažesnės.

Optimistinio scenarijaus analizėje nagrinėjami įmonės veiklos rezultatai, jei įmonės pardavimų apimtys bus 10 proc. didesnės nei prognozuojamos pagrindiniame veiklos scenarijuje, t.y. nauja MDP gamykla pasieks 330 000 m³ gamybos apimtį per metus (t.y. kapitalinio remonto laikotarpis bus trumpesnis).

Produkcijos kainos veiksniai. Numatoma, kad per pirmuosius keturis veiklos metus, UAB „Girių bizonas“ pardavinės neapdailintą MDP stabilia kaina – 310 Lt/m³.

Analizuojant pesimistinį scenarijų numatoma, kad po 4 veiklos metų reali produkcijos pardavimo kaina sumažės 5 proc., o optimistinio scenarijaus atveju – padidės 5 proc.

Medienos kainos veiksniai. Pagrindiniame scenarijuje numatyta, kad UAB „Girių bizonas“ naudojamos vidutinė medienos žaliavos kaina 2007 m. pradžioje lyginant su 2004 m. I pusmečiu išaugs 50 proc.

Analizuojant pesimistinį scenarijų numatoma, kad 2007 m. reali medienos žaliavos kaina papildomai padidės 5 proc., o optimistinio scenarijaus atveju – bus mažesnė 5 proc. Didelis medienos žaliavos pokytis scenarijų rizikos analizėje nėra nagrinėjamas, kadangi nustatant pastovią produkcijos pardavimo kainą sutartyse yra numatoma, kad produkcijos kaina bus koreguojama atsižvelgiant į pagrindinių gamybos kaštų esminius kainų pokyčius.

Darbo jėgos veiksniai. Analizuojant darbo jėgos kaštų veiksni, pesimistiniame scenarijuje numatomas darbo jėgos kainos didėjimas papildomai realais 2 procentais per artimiausius penkerius metus.

Optimistiniame scenarijuje darbo jėgos kainos veiksnių teigiama įtaka neanalizuojama, t.y. nenumatoma, kad darbo jėgos kaina gali būti mažesnės nei prognozuojama pagrindiniame scenarijuje.

Kitų kaštų veiksniai. Kitų kaštų pokyčių jautrumo analizės prasme nagrinėjamas energijos sąnaudų augimo papildomai 20 proc., uždarius antrąjį Ignalinos atominės elektrinės bloką, scenarijus. Iš kitos pusės, staigus elektros kainų augimas bus apribotas, kadangi UAB „Girių bizonas“ sudarys ilgalaikę elektros ir šiluminės energijos tiekimo sutartį su UAB „Dujotekana“ (ar jos dukterine įmone), kuri tieks elektros ir šiluminę energiją pastoviomis kainomis ir kurios bus keičiamos tik kintant gamtinių dujų kainoms.

Veiklos sąnaudos. Numatoma, kad UAB „Girių bizonas“ veiklos išliks minimalios – tai nulems optimalus gamybos ir visos įmonės veiklos valdymas bei minimalūs pardavimo kaštai, kuriuos sąlygoja ilgalaikės produkcijos pardavimo sutartys. Kadangi Projektas įgyvendinamas praplečiant dabartinę UAB „Girių bizonas“ veiklą, o ne atskiroje įmonėje, tai leis ženkliai sumažinti veiklos sąnaudas, tenkančias Projektui.

Grafikas Nr. 4

Prognozuojama veiklos sąnaudų struktūra pagal veiklas, Lt

Pastaba: Esama gamyba nuo 2007 m. tai vidinė naujos MDP gamyba įmonės poreikiams tenkinti – IKEA baldų fabrikui. Taigi jos veiklos sąnaudos užsidės ant IKEA baldų.

2.7 Santykiniai finansiniai rodikliai

Prognozuojama, kad įgyvendinus projektą bendrovės bendrasis pelningumas sieks apie 19 proc., o EBIDTA marža apie 16 proc. Grynas pelningumas bus apie 8 proc.

Prognozuojama, kad bendrovės bendrasis likvidumo rodiklis per visą prognozuojamą laikotarpį bus didesnis nei 1.

Prognozuojama, kad akcininkų nuosavybės grąža per visą prognozuojamą laikotarpį svyruos nuo 15 iki 20 proc. (išskyrus pirmuosius projekto metus).

Kiti rodikliai per prognozuojamą laikotarpį pateikiami lentelėje žemiau. Iš pateiktų rodiklių matyti, kad įmonė bus pajėgi vykdyti savo finansinius įsipareigojimus.

Lentelė Nr. 10

Faktiniai ir prognozuojami santykiniai finansiniai rodikliai

--

2.3 Investicijos

IKEA baldų fabriko investicijos. IKEA baldų fabriko projektas buvo pradėtas įgyvendinti 2002 m. UAB „Girių bizonas“ įsigijus naują MDP apdailos liniją ir gamybines patalpas.

Bendra IKEA baldų fabriko investicijų suma siekia 40,25 mln. Lt, iš kurios:

- Investicijos į MDP apdailos įrangą ir patalpų rekonstrukciją – 6 000 000 Lt (atlikta 2002 m.)
- Investicijos į baldų fabriko technologinę įrangą (tiekėjas Homag) – 14 329 120 Lt (prieduose pateikiamas Homag 2004 m. vasario 9 d. pasiūlymas, kurio galutinė kaina buvo sumažinta iki 14 329 120 Lt)
- Kita įranga ir nenumatytos investicijos – 3 170 880 Lt
- Gamybiniai pastatai – 2 900 000 Lt (atlikta 2002 m.)
- Gamybinio pastato rekonstrukcijos darbai ir lengvų surenkamų konstrukcijų priestato statyba – 7 000 000 Lt
- Projekto paruošimas, infrastruktūra, krovimo mechanizmai – 750 000 Lt

- Lengvų surenkamų konstrukcijų priestato statyba (2005 m.) – 3 600 000 Lt
- Pradinis apyvartinis kapitalas ir išlaidos bandomajai gamybai – 2 500 000 Lt

Papildomai šio projekto investicijoms gali būti priskiriamas apyvartinis kapitalas, kuris bus reikalingas IKEA baldų fabrikui pasiekus pilnus pajėgumus. Bendra šio grynojo apyvartinio kapitalo suma sieks apie 8 mln. Lt. UAB „Girių bizonas“ turi sukaupęs tokį apyvartinį kapitalą dabartinei savo veiklai, todėl numatoma, kad, esant palankiems IKEA kaip vienintelio baldų pirkėjo atsiskaitymo terminams, finansavimo papildomam apyvartiniam kapitalui neprireiks, nes šis apyvartinis kapitalas „numigruos“ iš dabartinės bendrovės veiklos į IKEA baldų fabriko veiklą.

Kitos investicijos. Numatoma, kad palaikomosioms investicijoms UAB „Girių bizonas“ kasmet skirs apie 1,5 mln. Lt. Kitos investicijos, skirtos gamybos apimčių didinimui ar naujų projektų įgyvendinimui, nėra planuojamos

Pajamos ir pelningumas. Numatoma, kad UAB „Girių bizonas“ pardavimų pajamos, įgyvendinus IKEA projektą, 2007 m. pasieks 130 mln. Lt., t.y. padidės beveik tris kartus. Pagrindinis pardavimo apimčių augimas yra susijęs su baldų gamybos pagal IKEA užsakymus įsisavinimu naujojoje baldų gamykloje.

Finansiniuose skaičiavimuose taikoma konservatyvios prielaidos dėl IKEA kontrakto įgyvendinimo, todėl projekto ir visos įmonės pelningumas (santykinis rodiklis) gali sumažėti:

- numatoma, kad IKEA kainų mažėjimą tik ½ atvers perkamų komplektuojančių dalių kainų mažėjimas
- numatomos vietinių kaštų kilimas dėl infliacijos ir realaus darbo, energetikos ir medienos kainų augimo, tuo tarpu, kai IKEA baldų kainos laikomos fiksuotomis ir net palaipsniui mažėja pagal kontrakto sąlygas
- numatoma, kad IKEA sutartis bus pratęsta, o naujoje baldų gamykloje po IKEA kontrakto pasibaigimo bus gaminama analogiška produkcija

Projekto investicijos. Visa projekto investicijų sąmata siekė 170 114 573 Lt. ir susideda iš:

- Investicijos į ilgalaikį materialų turtą 152 571 763 Lt, tame tarpe
 - Investicijos į mašinas ir įrengimus 133 058 921 Lt
 - Investicijos į vidaus transporto priemones 1 450 000 Lt
 - Investicijos į pastatus, statinius ir infrastruktūrą 18 062 842 Lt
- Projekto apyvartinis kapitalas 13 811 200 Lt (4 000 000 EUR ekvivalentas)
- Projekto valdymo sąnaudos 399 791 Lt
- Palūkanų išlaidos iki projekto pabaigimo 3 331 819 Lt

Lentelė Nr. 11

Projekto investicijų struktūra, Lt

--

Tolimesniais metais UAB „Girių bizonas“ į pagrindinių priemonių palaikymą kasmet investuos po 2 288 tūkst. Lt.

Projekto investicijos pasiskirsto per visą projekto įgyvendinimo laikotarpį – didžiausias projekto investicijų intensyvumas yra susijęs su apmokėjimais už technologinę įrangą – pagrindinės projekto investicijos atliktos 2007 m.

Lentelė Nr. 12

Sukauptos projekto investicijos (Lt.)

--

ERDF nekompensuojamoms išlaidoms priskiriamos palūkanų išlaidos, apyvartinio kapitalo investicijos ir išlaidos transporto priemonių įsigijimui

Apyvartinis kapitalas. Paleidus projektą ženkliai išaugo UAB „Girių bizonas“ gamybos apimtys, tai pareikalavo finansinių injekcijų į apyvartinio kapitalo suformavimą.

Prognozuojama, kad Projekto apyvartinio kapitalo poreikis sieks 13,8 mln. Lt (4 mln. EUR ekvivalentas).

Finansavimo šaltiniai ir paskirtis. Įgyvendintas UAB „Girių bizonas“ naujos gamyklos statybos projektas finansuotas iš keturių šaltinių:

- Akcininkų papildomi įnašų ir subordinuotos paskolos – numatoma projektui skirti lėšų suma – 30 000 000 Lt. (17,6 proc. viso projekto investicijų)
- Įmonės uždirbto pelno (2004-2006 m.) – 3 334 107 Lt. (2 proc. viso projekto investicijų)
- Komerčių banko paskola – 85 000 000 Lt ilgalaikės sindikuotos bankų paskolos (50 proc. viso projekto investicijų)
- Europos Sąjungos Struktūrinių fondų finansinė pagalba – 51 780 466 Lt. (30,4 proc. viso projekto investicijų)

Papildomai UAB „Girių bizonas“ projekto įgyvendinimui skirta 15 000 000 Lt trumpalaikė „tiltinė“ paskola dėl ES Struktūrinių fondų finansavimo specifikos.

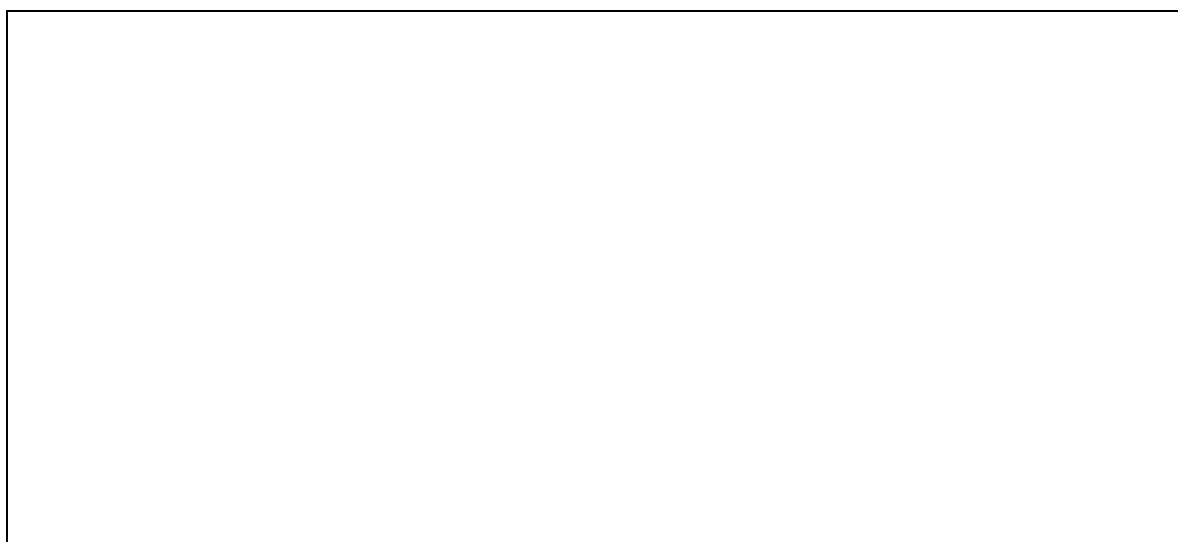
2.4 Struktūrinių fondų parama

Projektui gauta 51 780 466 Lt struktūrinių fondų finansinė pagalba (subsidija). Finansinės pagalbos yra siekiama gauti iš Europos regioninės plėtros fondo (European Regional Development Fund).

Finansinė pagalba panaudota naujos gamyklos materialioms investicijoms ir kompensuotinoms sąnaudoms finansuoti.

Lentelė Nr. 13

ERDF subsidija (finansinė pagalba) ir jos amortizacija, Lt

Projekto atsipirkimas. Prognozuojama, kad projektas (t.y. nepriklausomai nuo finansavimo struktūros) atsipirks per 11 metų, o skaičiuojant diskontuotomis vertėmis – per 15 metų.

Tuo tarpu, atsižvelgiant į siekiamą gauti ERDF subsidiją, prognozuojama, kad investuotas kapitalas pilnai atsipirks per 9 metus, skaičiuojant nediskontuotomis vertėmis, ir per 11 metų, skaičiuojant diskontuotomis vertėmis.

Žemiau grafike pateikiama informacija apie projekto ir investuoto kapitalo atsipirkimą skirtingais variantais – paprastas atsipirkimas ir diskontuotas atsipirkimas – projektas atsiperka, kai projekto generuojamas pinigų srautas viršija sukauptas atliktas investicijas.

2.5 Atliekų šalinimas ir aplinkosauga

Gamybos atliekų šalinimo sistema. UAB ‘Girių bizonas’ pagrindinė ūkinė veikla yra MDP gamyba ir realizacija. MDP gaminamos vokiečių firmos “BISON – WERKE” technologinėje linijoje. Įmonė sudaryta iš 2 geografiškai atskirų padalinių: UAB “Girių bizonas” pagrindinės gamybinės bazės ir medienos gaminių cecho.

UAB “Girių bizonas” pagrindinėje gamybinėje bazėje vykdomos gamybos, kurių metu į aplinkos orą išmetami teršalai: žaliavų tiekimas į gamybą ir drožlės paruošimas (išsiskiria kietosios dalelės), drožlių džiovinimas ir rūšiavimas (išsiskiria anglies monoksidas, azoto oksidai, kietosios dalelės ir sieros anhidridas), drožlių kljavimas (išsiskiria formaldehidas), drožlių kilimo formavimas (išsiskiria formaldehidas), MDP presavimas, aušinimas ir supjaustymas (išsiskiria formaldehidas), tepalo kaitinimas deginant mazutą (išsiskiria anglies monoksidas, azoto oksidai, kietosios dalelės ir sieros anhidridas), MDP šlifavimas, rūšiavimas, markiravimas ir pakavimas “BISON” ceche (išsiskiria kietosios dalelės), MDP apdailinimas (išsiskiria formaldehidas), MDP atsistovėjimas (išsiskiria formaldehidas), džiovyklų kaitinimas ir patalpų šildymas deginant medienos atliekas (išsiskiria anglies monoksidas, azoto oksidai ir kietosios dalelės), ažuolo gaminių cechas (išsiskiria kietosios dalelės), stalių baras (išsiskiria kietosios dalelės), įmonės teritorija (įmonėje pagal poreikius atliekami suvirinimo darbai, kurių metu į aplinkos orą išsiskiria nedideli kiekiai kietųjų dalelių, mangano oksidų, fluoridų ir fluoro vandenilio) ir kuro bazė (sandėliuojant dyzelinį kurą, skirtą įmonės autotransportui į aplinkos orą išsiskiria nedideli kiekiai LOJ).

UAB “Girių bizonas” medienos gaminių ceche vykdomos gamybos, kurių metu į aplinkos orą išmetami teršalai: ažuolinių rąstų pjovimas (išsiskiria kietosios dalelės), patalpų apšildymo katilinė, kūrenama medienos atliekomis (išsiskiria anglies monoksidas, azoto oksidai ir kietosios dalelės).

Remiantis teršalų sklaidos modeliavimo rezultatais nustatyta, kad netgi įvertinus foninio užterštumo reikšmes, leidžiamų koncentracijų ribų viršijimas nenustatytas nei vieno teršalo atveju (netgi esant nepalankiausioms teršalų išsisklaidymo sąlygoms). Tuo tarpu vienoje sumacijos grupėje, kai foninės aplinkos oro užterštumo reikšmės vertinamos, nustatyti leidžiamų ribinių koncentracijų viršijimai (esant nepalankiausioms teršalų išsisklaidymo sąlygoms). Minėtoje sumacijos grupėje (azoto (IV) oksidas ir sieros (IV) oksidas), kai leidžiama santykinė ribinė koncentracija viršijama 1,171 karto, objekto išmetamų teršalų dalis sąlygoja ~68,1% pasiekiamos santykinės priežeminės koncentracijos. Fono dalis – 31,9%.

Esant situacijai, kai sumuojant vien tik aplinkos foninio užterštumo reikšmes pasiekiamas ~65% leidžiamos santykinės ribinės koncentracijos vertės (35,3% fono suformuoja azoto oksidai ir

30% - anglies monoksidas), įmonės teršalų emisijoms paprasčiausiai nelieka “erdvės” ir netgi nedideli išmetimai gali sąlygoti ribinės koncentracijos viršijimus (nevertinant foninio užterštumo reikšmių viršijimų nenustatyta). Įvertinus išvardintus argumentus bei faktą, kad nustatyti viršijimai gali būti fiksuojami tik esant nepalankioms teršalų išsisklaidymui sąlygoms (o šios paprastai būna laikinos) daroma išvada, kad specialių technologinių režimų kontrolė ar papildomų taršos mažinimo priemonių įdiegimas netikslingi.

Lentelė Nr. 14

Į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekiai		
Teršalų pavadinimai	Esama tarša, t/m.	Planuojama tarša, t/m.
1	2	3
Anglies monoksidas	126.217	169.219
Azoto oksidai	21.742	30.473
Kietosios dalelės	28.251	58.073
Sieros dioksidas	116.205	-
Fluoridai	0.0002	0.0002
Fluoro vandenilis	0.00014	0.00014
Formaldehidas	4.603	11.484
Lakūs organiniai junginiai (LOJ)	0.112	11.944
Mangano oksidai	0.001	0.001
Vanadžio pentoksidas	0.475	-
Iš viso:	297.606	281.194
Teršalų kiekis, tenkantis 1 m³ MDP per metus	0.00205	0.00061
Šiltnamio dujos	-	26818.0

Aplinkosaugos problemos, susijusios su įmonės veikla. Dėl senosios medžio drožlių plokščių linijos taršos, ypač dėl sieringo mazuto naudojimo kilo nemažai problemų, dėl Europos Sąjungos

gamtos apsaugos direktyvų įsisavinimo Lietuvoje. Kadangi nebegalima naudoti daugiau kaip 1 % sieros sudėties mazuto dėl taršos, reikėjo ieškoti efektyvių ir santykinai nebrangių išteklių galinčių pakeisti mazutą. Gamtinės dujos tai pilnai tenkina ir aplinkos taršos mažinimo ir kaštų atžvilgiu. Gamybai išaugus 230 % nuo senosios linijos pilno galingumo išnaudojimo, tarša nežymiai, bet sumažėja nuo 297,606 t/m. iki 281,194 t/m. O teršalų kiekis, tenkantis 1 m³ MDP per metus sumažėja nuo 0,00205 net iki 0,00061 t.

2.6 Personalas

2006 m. UAB „Girių bizonas“ dirbo 571 darbuotojai. Darbuotojų skaičiaus augimas UAB „Girių bizonas“ yra susijęs su naujų veiklų įsisavinimu:

- 2005 m. darbuotojų skaičius išaugo įdiegus MDP paleidus naująjį IKEA baldų gamybos fabriką
- 2006 m. darbuotojų skaičius sumažėjo pardavus ažuolo gaminių gamybos cechą
- 2007 m. darbuotojų skaičius toliau augo priimant darbuotojus į naująjį Medžio drožlių gamybos fabriką.

Lentelė Nr. 15

Darbuotojų skaičiaus struktūra

	2005	2006	2007	2008
Darbuotojų skaičius, iš viso:	544	571	612	650
Iš jų vyrų/moterų	400/144	413/158	441/171	462/188
Administracijos darbuotojai: iš jų vyrai/moterys	51/29	54/34	59/36	60/40
Darbuotojai priskirtini aukštai kvalifikuotai darbo jėgai: iš jų vyrai/moterys	40/22	46/29	55/35	58/38
Kiti darbuotojai: iš jų vyrai moterys	349/115	359/124	382/135	402/148

Duomenys pateikti vadovaujantis LR ūkio ministro ir LR finansų ministro įsakymu patvirtinta Smulkaus ir vidutinio verslo subjektų vidutinio sąrašinio metinio darbuotojų skaičiaus apskaičiavimo tvarka (Žin., 2002, Nr. 105-4689)

UAB „Girių bizonas“ 2007 m. I ketvirtį darbuotojų pasiskirstymas pagal struktūrinius padalinius buvo toks:

- darbininkų baldų ceche - 320
- darbininkų statybos remonto ceche – 13
- darbininkų transporto ceche – 20
- darbininkų žaliavų bare – 14
- darbininkų teritorijos priežiūrai – 18

- darbininkų medžio drožlių gamybos padalinyje – 172
- administracijos darbuotojų – 90

Darbuotojų skaičiaus augimas susijęs su naujomis UAB „Girių bizonas“ veiklomis ir projektais. Svarų indėlį Kazlų Rūdos regione nedarbo mažinimui turėjo 2005 m. paleistas IKEA baldų gamybos projektas bei 2007 m. „Siempelkamp“ plokščių gamybos linija. 2006 m. darbuotojų skaičius auga gana nežymiai tik apie 5 %, tai susiję su ąžuolo apdirbimo cecho pardavimu buvo atleista ~ 100 žmonių. Tačiau gerokai virš 100 buvo priimta į naująjį IKEA baldų gamybos fabriką. 2007 augam jau ~ 7 %, tai įtakos naujojo medžio drožlių gamybos liniją. Toliau 2008 m. planuojamas augimas sudarys ~ 6 %, dėl planuojamos pilnos gamybos apimties pasiekimo tiek IKEA baldų gamyboje, tiek „Siempelkamp“ medžio drožlių plokščių gamyboje. Auga poreikis kvalifikuotai darbo jėgai, nuo 2005 m. iki 2008 m. išauga daugiau kaip 35 %. Tam įtakos turi naujų inovatyvių technologijų įsisavinimas ir poreikis aptarnavimui aukštos kvalifikacijos specialistų. Tuo tarpu įmonėje pastoviai keliama ir žemesnės kvalifikacijos darbo jėgos – darbininkų ir aptarnaujančio personalo kvalifikacija. Darbininkai instruktuojami, pravedami mokymai ir konsultacijos. Kas leidžia išlaikyti motyvuotą į mokymus darbuotoją ir siekti aukštesnės kvalifikacijos. Egzistuoja gana aukštas skirtumas tarp dirbančiųjų vyrų ir moterų UAB „Girių bizonas“ įmonėje. Dėl specifinės veiklos - apdirbamoji medžio pramonė, vyrų procentas yra smarkiai didesnis už moterų, 2005 m. moterų skaičius įmonėje sudarė ~ 26,5 %, 2006 m. – 26,5 %, 2007 m. – 28 % ir 2008 m. – 29 % nuo bendro dirbančiųjų skaičiaus. Administracijos darbuotojų poreikis išauga nuo 2005 m. iki 2007 m. 20 %. Gana nedidelis augimas administracijoje yra sąlygojamas geru darbo pasiskirstymu ir aukštomis technologijomis.

ES Struktūrinių fondų paramos UAB „Girių bizonas“ įtakos regiono plėtrai empirinis tyrimas

Siekiant patikrinti darbe išsikelta hipotezę – Europos sąjungos struktūrinių fondų parama įmonei tiesiogiai įtakoja ekonominius, socialinius ir aplinkosauginius regiono rodiklius, buvo atliktas kokybinis tyrimas. Tyrimui dėl naujojo medžio drožlių plokščių fabriko įtakos regiono darniai plėtrai, pasirinkau UAB „Girių bizonas“ administracijos darbuotojus. Kadangi dauguma įmonės administracijos darbuotojų yra prisidėjęs prie projekto „Inovatyvių medienos drožlių gamybos technologijų diegimas, siekiant sukurti didžiausią baldų gamybos tinklą Europos šiaurės vakarų regione“ įgyvendinimo, todėl manau, kad jie gali aiškiai įvertinti medžio drožlių plokščių gamybos fabriko poveikį regiono darniai plėtrai, jos gyventojams per ekonominę, socialinę ir aplinkosaugines prizmes. Tyrimo anketos yra nežymėtos ir konfidencialios, todėl dauguma respondentų turėjo pateikti savo nuomone, nepriklausomai nuo įmonės pozicijos. Tyrime dalyvavo 78 respondentai, iš jų 38 vyrai, ir 40 moterų. Toliau respondentai padalinti į tris amžiaus grupes.

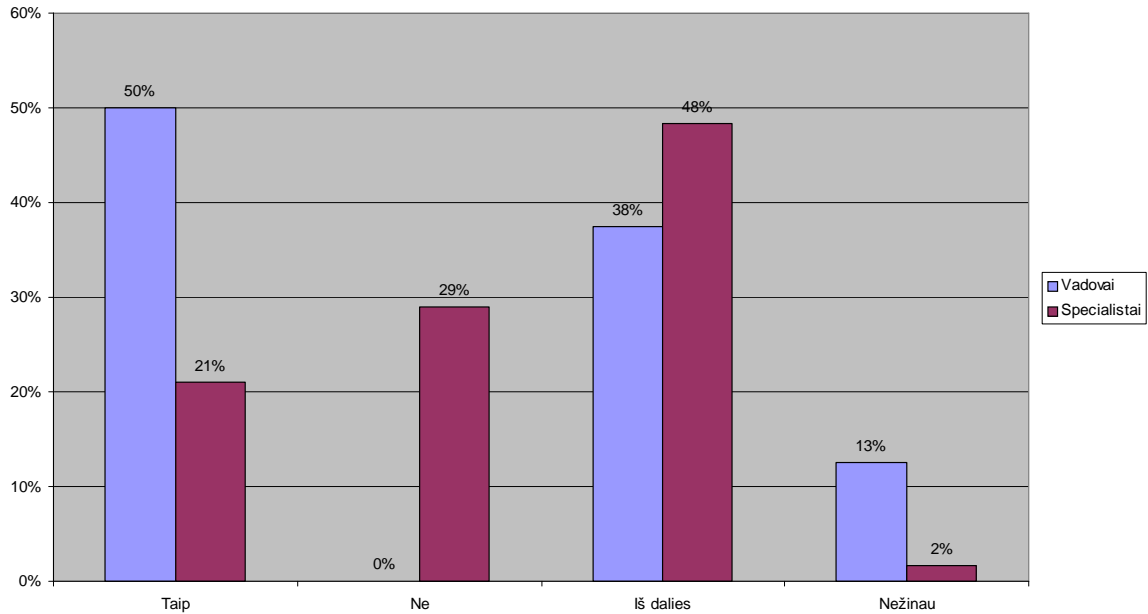
Lentelė Nr. 16
Darbuotojų grupės pagal amžių

Vyrai			Moters		
Amžius					
18-25	26-40	41-65	18-25	26-40	41-65
6	18	14	5	14	21

Tyrimo respondentai buvo padalinti pagal pareigybes į vadovus ir specialistus. Vadovai – 16 darbuotojų, specialistai – 62 darbuotojai. Apklausiant respondentes, paaiškėjo, jog 50 % vadovų ir tik 21 % specialistų žino apie darnios ekonomikos nuostatas ir plėtra Lietuvos regionuose, 38 % vadovų ir 48 % specialistų pareiškė, jog tik iš dalies girdėjo apie darnios ekonomikos plėtra Lietuvoje. 29 % specialistų negirdėjo apie darnios ekonomikos nuostatas ir plėtra Lietuvoje, 13 % vadovų ir 2 % specialistų nepateikė nuomones šiuo klausimu. Žr. grafiką Nr. 5

Grafikas Nr. 5

Žinios apie darnios ekonomikos politikos plėtrą Lietuvoje

Beveik trečdalis respondentų – 27 %, mano, jog Kazlų Rūdos regione vyksta darnios plėtros procesai, net 44 % apklaustųjų mano, jog darni plėtra vyksta tik iš dalies Kazlų Rūdos regione, tuo tarpu tik 14 % atsakė, jog nevyksta ir 15 % nepateikė savo nuomonės. Žr. grafiką Nr. 6.

Daugiau kaip pusę vadovų mano, jog darni plėtra vyksta Kazlų Rūdos regione, ir tik 19 % specialistų tam pritaria. Po 44 % vadovų ir specialistų sutinka, jog darni plėtra vyksta tik iš dalies Kazlų Rūdos regione.

Žemiau lentelėje Nr. 16 pateikiau vadovų ir specialistų atsakymus į darnią plėtra Kazlų Rūdos regione.

Lentelė Nr. 17

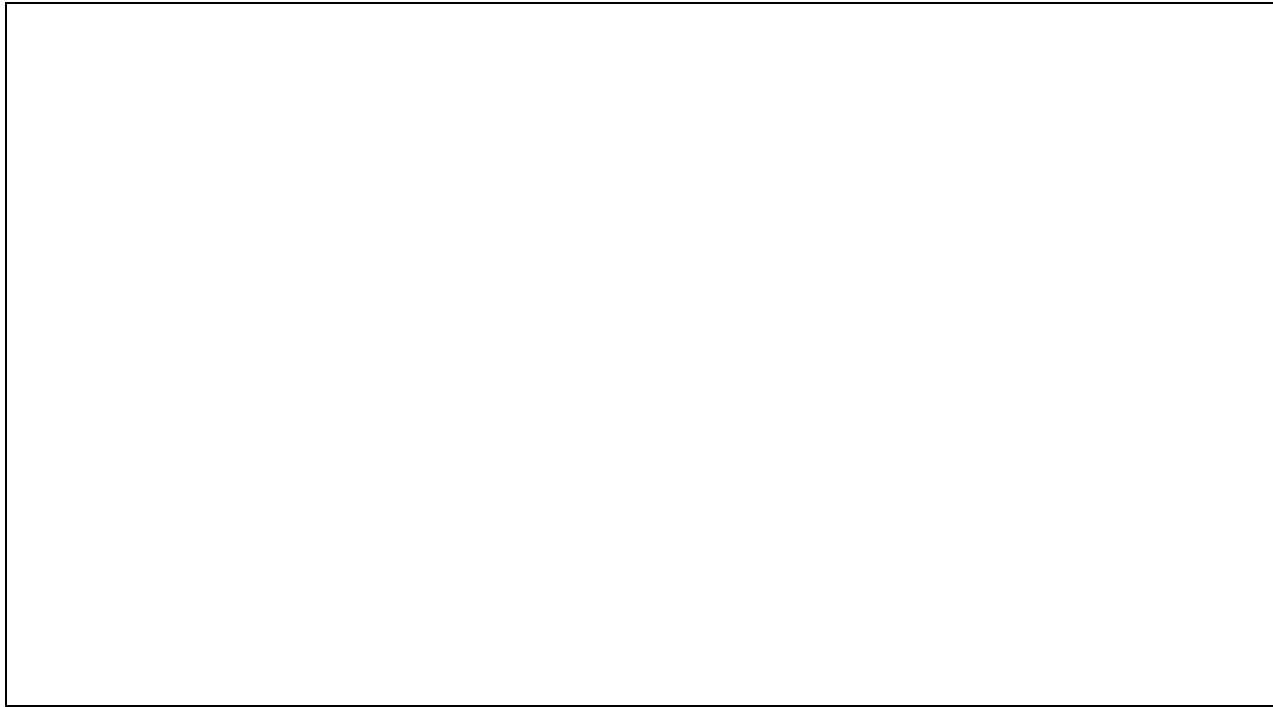
Nr.	Vadovai				Specialistai			
	Taip	Ne	Iš dalies	Nežinau	Taip	Ne	Iš dalies	Nežinau
7.	56%	0%	44%	0%	19%	18%	44%	19%

Grafikas Nr. 6

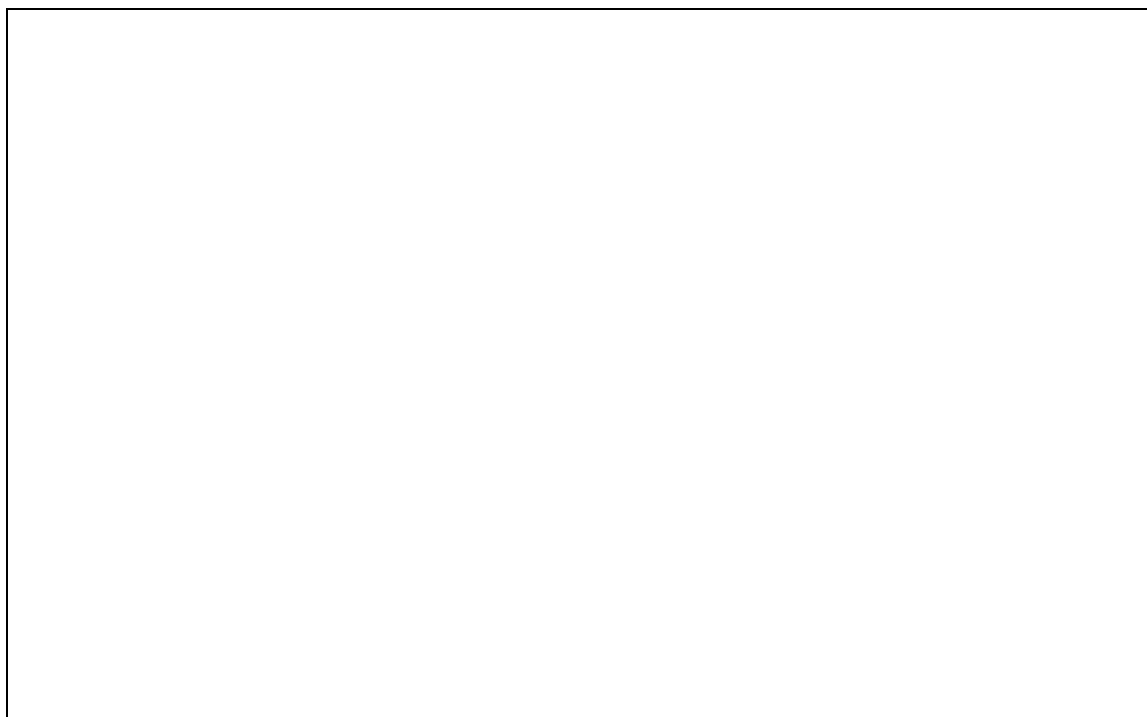
8-9. Apklausus respondentus, daugiau kaip trečdalis apklaustųjų – 38 % pareiškė, kad negirdėję apie bendruomenės iniciatyvas darnaus vystymosi įgyvendinimui Kazlų Rūdos regione, apie 28 % respondentų pareiškė, jog girdėję ar žino apie tokias bendruomenes. Net 37 % respondentų turint galimybes norėtų jungtis į tokias bendruomenes, ir 28 % apklaustųjų nenorėtų jungtis į tokias bendruomenes. Panašiai 27 % respondentų tik iš dalies girdėję apie bendruomenės iniciatyvas darnaus vystymosi įgyvendinimui Kazlų Rūdos regione, ir 28 % respondentų tik iš dalies sutiktų turint galimybių jungtis į tokias bendruomenes. Apie 6 % respondentų pareiškė, kad neturi nuomones dėl bendruomenės iniciatyvų darnaus vystymosi įgyvendinimui Kazlų Rūdos regione ir nežino ar norėtų jungtis į tokias bendruomenes. Žr. grafikas Nr. 7

Grafikas Nr. 7

10. Daugiau kaip pusė visų vadovų ir specialistų, atitinkamai 56 % ir 58 %, sutiko UAB “Girių bizonas“ prisideda prie darnios plėtros vystymosi Kazlų Rūdos regione. Apie 44 % vadovų ir 29 % specialistų mano, kad UAB “Girių bizonas“ tik iš dalies prisideda prie darnios plėtros vystymosi Kazlų Rūdos regione. Tik 3 % specialistų mano, jog UAB “Girių bizonas“ neprisideda prie darnios plėtros vystymosi Kazlų Rūdos regione. Apie 10 % specialistų nepateikė nuomonės šiuo klausimu. Žr. grafikas Nr. 8.

Grafikas Nr. 8

11. Dauguma vadovų ir specialistų, atitinkamai 56 % ir 82 sutinka, kad naujasis medžio drožlių plokštės fabrikas turės įtakos Kazlų Rūdos regiono ekonominiams, socialiniams ir aplinkosauginiams klausimams. Apie 44 % vadovų ir 11 % specialistų mano, kad naujasis medžio drožlių plokštės fabrikas tik iš dalies turės įtakos Kazlų Rūdos regiono ekonominiams, socialiniams ir aplinkosauginiams klausimams, tik 5 % specialistų atsakė, kad neturės. Žr. lentelė Nr. 17

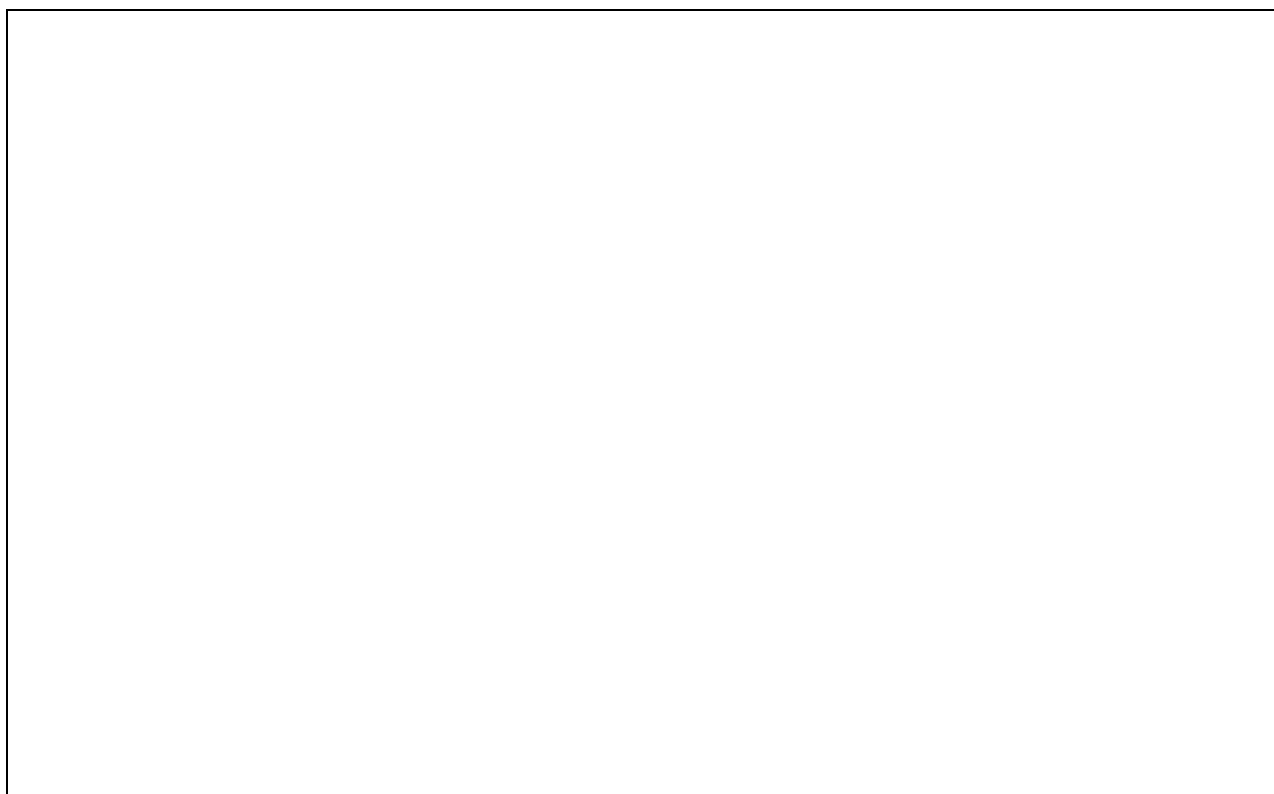
Lentelė Nr. 18

Vadovai				Specialistai			
Taip	Ne	Iš dalies	Nežinau	Taip	Ne	Iš dalies	Nežinau
56%	0%	44%	0%	82%	5%	11%	2%

12-13-14. Daugiau kaip pusė – 56 % vadovų atsakė, jog naujasis medžio drožlių plokštės fabrikas įtakos Kazlų Rūdos - regiono ekonominės gerovės augimą (pajamų augimą, eksporto skatinimą, konkurencijos didinimą), regiono socialinius rodiklius (nedarbo lygio mažinimą, profesinį tobulėjimą, kvalifikacijos kėlimą, specialybės keitimą į paklausia rinkoje specialybę), regiono aplinkosauginius rodiklius (taršos mažinimą, ES aplinkosaugos politikai prieštaraujančių taršių medžiagų pakeitimo ar atsisakymo naudoti ir tt.). Po 44 % vadovų mano, kad naujasis medžio

drožlių plokštės fabrikas tik iš dalies įtakos Kazlų Rūdos - regiono socialinius rodiklius (nedarbo lygio mažinimą, profesinį tobulėjimą, kvalifikacijos kėlimą, specialybės keitimą į paklausių rinkoje specialybę), regiono aplinkosauginius rodiklius (taršos mažinimą, ES aplinkosaugos politikai prieštaraujančių taršių medžiagų pakeitimo ar atsisakymo naudoti ir tt.) ir 31 % vadovų pasisakė, kad naujasis medžio drožlių plokštės fabrikas tik iš dalies įtakos Kazlų Rūdos - regiono ekonominės gerovės augimą (pajamų augimą, eksporto skatinimą, konkurencijos didinimą). Tik 13 % vadovų mano, jog naujasis medžio drožlių plokštės fabrikas neįtakos Kazlų Rūdos - regiono ekonominės gerovės augimą (pajamų augimą, eksporto skatinimą, konkurencijos didinimą). Žr. grafikas Nr. 9

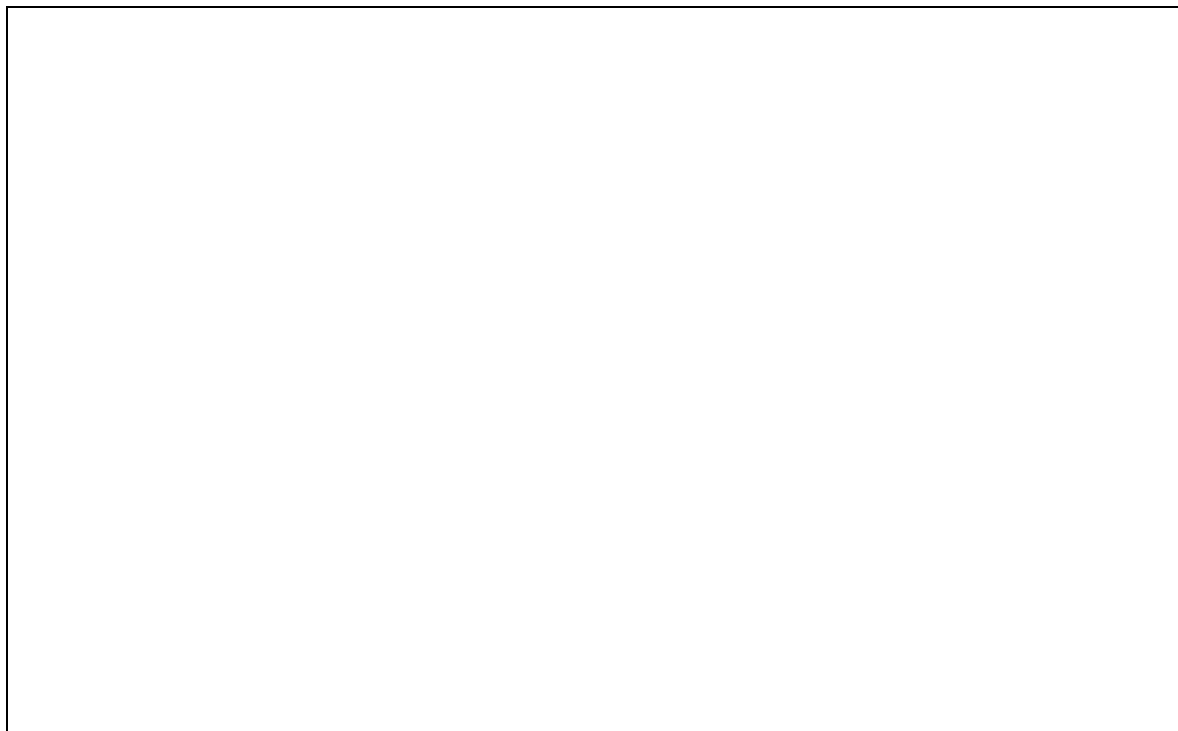
Grafikas Nr. 9

Beveik 73 % specialistų mano, kad naujasis medžio drožlių plokštės fabrikas įtakos Kazlų Rūdos regiono ekonominės gerovės augimą (pajamų augimą, eksporto skatinimą, konkurencijos didinimą), beveik 61 % specialistų atsakė, kad taip pat įtakos regiono socialinius rodiklius (nedarbo lygio mažinimą, profesinį tobulėjimą, kvalifikacijos kėlimą, specialybės keitimą į paklausių rinkoje specialybę), 55 % specialistų, pastebėjo, kad įtakos ir regiono aplinkosauginius rodiklius (taršos mažinimą, ES aplinkosaugos politikai prieštaraujančių taršių medžiagų pakeitimo ar atsisakymo naudoti ir tt.). 23 % specialistų mano, kad naujasis medžio drožlių plokštės fabrikas tik iš dalies įtakos Kazlų Rūdos regiono ekonominės gerovės augimą (pajamų augimą, eksporto skatinimą, konkurencijos didinimą). Net 37 % mano, kad taip pat tik iš dalies įtakos - socialinius rodiklius regione (nedarbo lygio mažinimą, profesinį tobulėjimą, kvalifikacijos kėlimą, specialybės keitimą į

paklausia rinkoje specialybę), ir apie 24 % specialistų pritarė, kad naujasis plokštynas įtakos ir regiono aplinkosauginius rodiklius (taršos mažinimą, ES aplinkosaugos politikai prieštaraujančių taršių medžiagų pakeitimo ar atsisakymo naudoti ir tt.). Tuo tarpu tik 21 % specialistų mano, kad naujasis medžio drožlių plokštės fabrikas neįtakos Kazlų Rūdos regiono aplinkosauginius rodiklius (taršos mažinimą, ES aplinkosaugos politikai prieštaraujančių taršių medžiagų pakeitimo ar atsisakymo naudoti ir tt.). Žr. grafikas Nr. 10

Grafikas Nr. 10

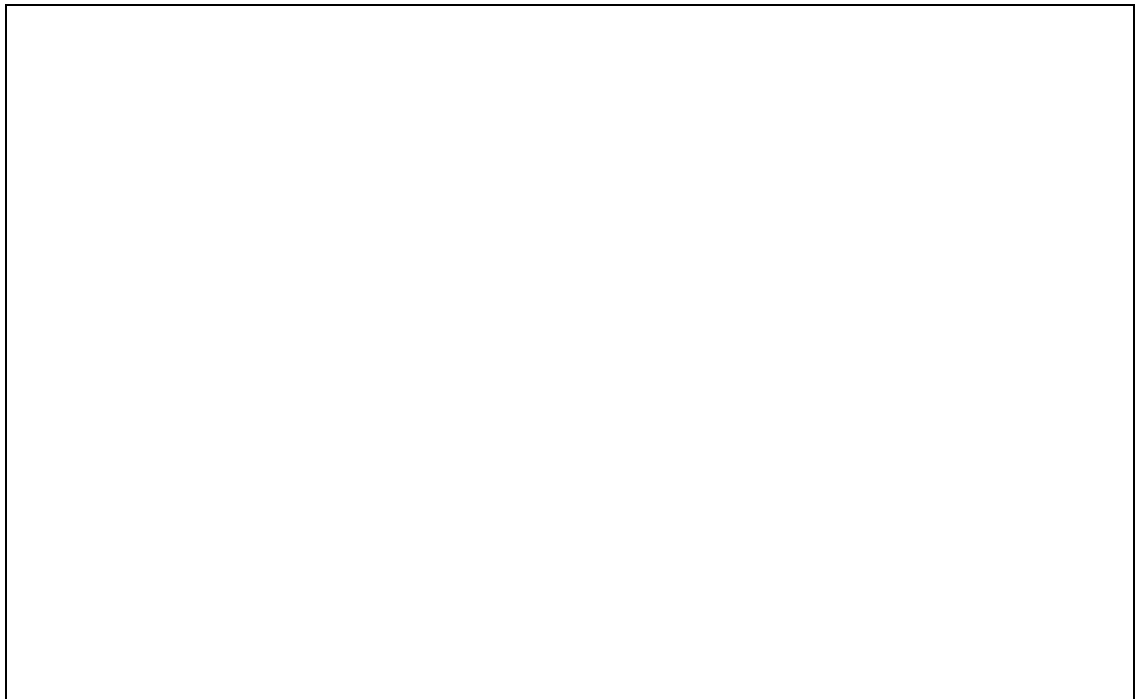
Žemiau lentelėje pateikiama bendra respondentų nuomonė, dėl naujojo medžio drožlių plokštės fabriko įtakos Kazlų Rūdos regiono - ekonominiam augimui (pajamų augimui, eksporto skatinimui, konkurencijos didinimui), socialinių rodiklių gerinimui (nedarbo lygio mažinimui, profesiniam tobulėjimui, kvalifikacijos kėlimui, specialybės keitimui į paklausia rinkoje specialybę), aplinkosauginių rodiklių gerinimui (taršos mažinimui, ES aplinkosaugos politikai prieštaraujančių taršių medžiagų pakeitimui ar atsisakymui naudoti ir tt.). Žr. lentelė Nr. 18

Lentelė Nr. 19

Nr.	Respondentai			
	Taip	Ne	Iš dalies	Nežinau
12	69%	5%	24%	1%
13	60%	1%	38%	0%
14	55%	17%	28%	0%

15. Beveik pusę visų respondentų – 46 % mano, kad nepastąčius ir nepaleidus naujojo medžio drožlių plokštės fabriko Kazlų Rūdos regione, nebūtų galima palaikyti regione ekonomikos augimo tempų (didinti darbo užmokestį, neprarasti eksporto apimčių, išlaikyti konkurencingumą). Apie trečdalį - 33 % apklaustųjų teigė, jog galima tik iš dalies palaikyti ekonominį augimą ir 15 % mano, kad galima palaikyti ekonominį augimą nepastąčius ir nepaleidus naujojo medžio drožlių plokštės fabriko Kazlų Rūdos regione. Beveik 5 % respondentų nepateikė nuomonės. Žr. grafikas Nr. 11

Grafikas Nr. 11

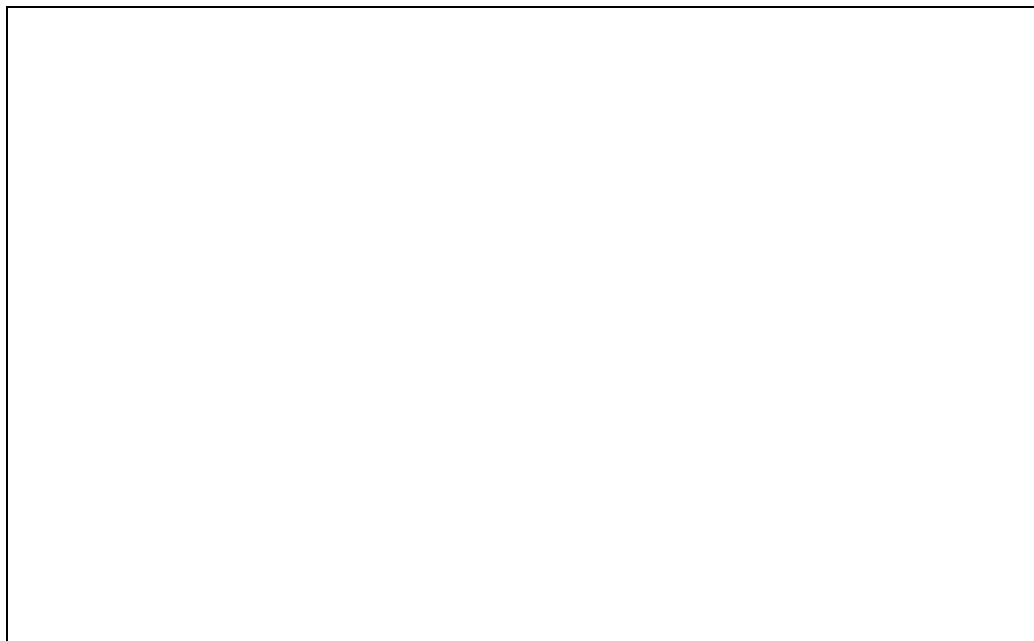
16. Apie pusę visų respondentų – 49 % mano, kad nepastačius ir nepaleidus naujojo medžio drožlių plokštės fabriko Kazlų Rūdos regione, nebūtų galima palaikyti regione socialinės sferos augimo (nedarbo mažinimo regione, kvalifikacijos augimo, nepaklausių specialybių keitimo). Apie trečdalį - 33 % apklaustųjų teigė, jog galima tik iš dalies palaikyti socialinės sferos augimą ir 15 % mano, kad galima palaikyti socialinės sferos augimą nepastačius ir nepaleidus naujojo medžio drožlių plokštės fabriko Kazlų Rūdos regione. Beveik 3 % respondentų nepateikė nuomonės. Žr. grafikas Nr. 12

Grafikas Nr. 12

17. Beveik trys ketvirtadaliai visų tyrime dalyvavusių respondentų – 68 % pastebėjo, kad nepastačius ir nepaleidus naujojo medžio drožlių plokštės fabriko Kazlų Rūdos regione, nebūtų galima užtikrinti taršos rodiklių gerinimo (taršos mažinimo, ES aplinkosaugos politikai prieštaraujančių taršių medžiagų pakeitimo ar atsisakymo naudoti). Beveik 21 % apklaustųjų teigė, jog galima tik iš dalies užtikrinti taršos rodiklių gerinimą regione ir apie 5 % pasisakė, kad galima užtikrinti taršos rodiklių gerinimą regione nepastačius ir nepaleidus naujojo medžio drožlių plokštės fabriko Kazlų Rūdoje. 6 % respondentų nepateikė nuomonės. Žr. grafikas Nr. 13

Grafikas Nr. 13

Žemiau lentelėje Nr. 19 išdėstyta atskirai vadovų ir specialistų nuomonė, dėl galimybės išlaikyti ekonominį augimą (didinti darbo užmokestį, neprarasti eksporto apimčių, išlaikyti konkurencingumą), socialinės sferos augimą (nedarbo mažinimas regione, kvalifikacijos augimas, nepaklausių specialybių keitimas), taršos rodiklių gerinimą (taršos mažinimas, ES aplinkosaugos politikai prieštaraujančių taršių medžiagų pakeitimas ar atsisakymas naudoti) Kazlų Rūdos regione, nepastačius ir nepaleidus naujojo medžio drožlių plokštės fabriko.

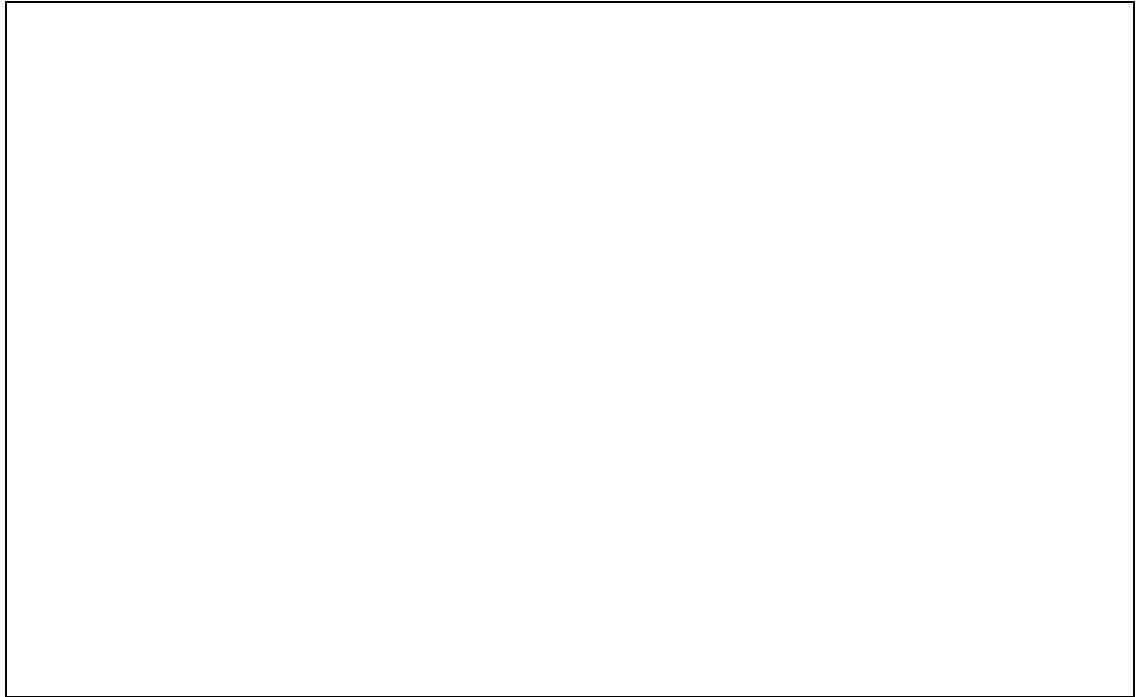
Lentelė Nr. 20

Nr.	Vadovai				Specialistai			
	Taip	Ne	Iš dalies	Nežinau	Taip	Ne	Iš dalies	Nežinau
15	6%	50%	44%	0%	18%	45%	31%	6%
16	0%	88%	13%	0%	19%	39%	39%	3%
17	0%	75%	19%	6%	6%	66%	21%	6%

18. Vienareikšmiškai dauguma dalyvavusių tyrime respondentų – net 81 % vadovų ir 73 % specialistų pastebėjo, kad nebūtų įmanoma pastatyti tokio dydžio ir pajėgumų medžio drožlių plokščių fabriką be Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos. Panašiai, po 19 % ir 18 %, atitinkamai vadovai ir specialistai pastebėjo, kad tik iš dalies įmanoma pastatyti ir paleisti tokių pajėgumų medžio drožlių plokščių fabriką be Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos. Tik 2

% specialistų mano, jog tai yra įmanoma ir 8 % specialistų neturėjo šiuo klausimu nuomonės. Žr. grafikas Nr. 14.

Grafikas Nr. 14

Išvados

1. UAB „Girių bizonas“ gavo vieną didžiausią Europos sąjungos regioninės plėtros fondo paramą Lietuvoje – projekto „Inovatyvių medienos drožlių gamybos technologijų diegimas, siekiant sukurti didžiausią baldų gamybos tinklą Europos šiaurės vakarų regione“ įgyvendinimui.
2. Siekiant patikrinti darbe iškelta hipotezę - Europos sąjungos struktūrinių fondų parama įmonei tiesiogiai įtakoja ekonominius, socialinius ir aplinkosauginius regiono rodiklius, buvo atliktas kokybinis tyrimas, apklausiant UAB „Girių bizonas“ darbuotojus. Tyrimas turėjo parodyti žmonių, tiesiogiai dalyvavusių projekte, nuomones dėl projekto reikalingumo, naudingumo ir svarbos regione ir jo darniai plėtrai.
3. Dauguma tyrimo respondentų, vadovai ir specialistai, nurodė, kad žino arba girdėję kas yra darni plėtra ir jos principai.
4. Daugiau kaip pusė visų vadovų ir specialistų, atitinkamai 56 % ir 58 %, sutiko, kad UAB „Girių bizonas“ prisideda prie darnios plėtros vystymosi Kazlų Rūdos regione. Apie 44 % vadovų ir 29 % specialistų mano, kad UAB „Girių bizonas“ tik iš dalies prisideda prie darnios plėtros vystymosi Kazlų Rūdos regione.
5. Didesnė dalis respondentų - vadovų ir specialistų, atitinkamai 56 % ir 82 % sutinka, kad naujasis medžio drožlių plokštės fabrikas turės įtakos Kazlų Rūdos regiono ekonominiams, socialiniams ir aplinkosauginiams klausimams. Apie 44 % vadovų ir 11 % specialistų mano, kad naujasis medžio drožlių plokštės fabrikas tik iš dalies turės įtakos Kazlų Rūdos regiono ekonominiams, socialiniams ir aplinkosauginiams klausimams.
6. Daugiau kaip pusė – 56 % vadovų atsakė, jog naujasis medžio drožlių plokštės fabrikas įtakos Kazlų Rūdos - regiono ekonominės gerovės augimą (pajamų augimą, eksporto skatinimą, konkurencijos didinimą), regiono socialinius rodiklius (nedarbo lygio mažinimą, profesinį tobulėjimą, kvalifikacijos kėlimą, specialybės keitimą į paklausią rinkoje specialybę), regiono aplinkosauginius rodiklius (taršos mažinimą, ES aplinkosaugos politikai prieštaraujančių taršių medžiagų pakeitimo ar atsisakymo naudoti ir tt.). Po 44 % vadovų mano, kad naujasis medžio drožlių plokštės fabrikas tik iš dalies įtakos Kazlų Rūdos - regiono socialinius rodiklius (nedarbo lygio mažinimą, profesinį tobulėjimą, kvalifikacijos kėlimą, specialybės keitimą į paklausią rinkoje specialybę), regiono aplinkosauginius rodiklius (taršos mažinimą, ES aplinkosaugos politikai prieštaraujančių taršių medžiagų pakeitimo ar atsisakymo naudoti ir tt.) ir 31 % vadovų pasisakė, kad naujasis medžio drožlių plokštės fabrikas tik iš dalies įtakos Kazlų Rūdos - regiono ekonominės gerovės augimą (pajamų augimą, eksporto skatinimą, konkurencijos didinimą).

7. Vienareikšmiškai dauguma dalyvavusių tyrime respondentų – net 81 % vadovų ir 73 % specialistų pastebėjo, kad nebūtų įmanoma pastatyti tokio dydžio ir pajėgumų medžio drožlių plokščių fabriką be Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos. Panašiai, po 19 % ir 18 %, atitinkamai vadovai ir specialistai pastebėjo, kad tik iš dalies įmanoma pastatyti ir paleisti tokių pajėgumų medžio drožlių plokščių fabriką be Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos.
8. Taigi atlikus kokybinį tyrimą, iš daugumos respondentų nuomonių, galima daryti išvadas, jog projektas yra naudingas ir reikalingas, norint toliau sėkmingai palaikyti Kazlų Rūdos regiono ekonominį, socialinį augimą bei vystant ir įgyvendinant darnios plėtros prioritetus regione.

VIAZOVSKIS, Andrius. (2007) European Union Structural Funds Use Efficiency and Its Influence to Region Expansion Evaluation. MBA Graduation Paper. Kaunas: Kaunas Faculty of Humanities, Vilnius University. 65 p.

SUMMARY

The purposes of the paper are to show connection between European union structural funds support to company and region harmony expansion. The object of the paper is company, which has got a support from European structural funds and its influence to a region harmony expansion.

The work consists of the three main chapters, that is, the theoretical part, the analytical part and the deduction of the project. The theoretical part is based on analysis of scientific literature and information publications that examines regions harmony expansions theory and European union structural funds purposes and objects. The analytical part presents the economical - financial analysis of the company, which has got a support from European union structural funds and it shows the support from European union region expansion fund analysis and purpose. The last project part presents the qualitative research of personal of that company and their opinion position about necessity of European unio structural fonds support to company and its influence to region harmony expansion.

The work consists of 67 pages, 20 tables, 14 pictures 1 appendix.

Literatūros sąrašas:

1. Darvey, Keneth Jacksons (2003). Investing in regional development: policines and practise in EU kandidates countries. British library public catolog.
2. ES struktūrinių fondų parama privačiam sektoriui / ES, LR Finansų ministerija, Vilnius 2005
3. ES struktūrinių fondų paramos vadovas: viešųjų projektų rengėjams: energetika, turizmas, verslo aplinka / reklaminis informacijos centras, Vilnius 2004
4. Bradfield, Michael (1998). Regional Economics: Analyses and Policies in Canada. Dalhousie University, Halifax, Nova Scotia.
5. Kauno technologijos universiteto Regionų plėtros centras. Mokslo programos Regionų plėtra 1999 m. ataskaita, - Kaunas, 1999.
6. Rostow, Walter W. (1960). The Stages of Economic Growth, Oxford: Clarendon Press.
7. Lithuanian Economic Reforms: Practice & Perspective. (1997). Margi Raštai, Vilnius.
8. Innis, Harold (1970). The Fur Trade in Canada: An Introduction to Canadian Economic history, Toronto: University of Toronto Press.
9. Abdel-Rahman, H. M. (1988). Product Differentiation, Monopolistic Competition, and City Size.//Regional Science and Urban Economics, vol. 18, no. 1, p. 69-86.
10. Europos parlamento ir tarybos reglamentas (EB) Nr. 1783/1999. Dėl Europos regioninės plėtros fondo. Prieiga per internetą: <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/dd/14/01/31999R1783LT.pdf>>
11. VŠĮ „KTU verslo inkubatorius“ (2004). Ilgalaikės Lietuvos pramonės technologinio vystymosi galimybės. Prieiga per internetą : <http://www.news.lt/Upload/200409/BPD%20priedas%201.1%20priemone%202004_09_20.doc>
12. Carter Daugherty (2006). „More balanced growth lifts for EU“. Prieiga per internetą: <<http://www.iht.com/articles/2006/11/06/business/EUecon.php>>
13. The Irish times. Business 2000, Fifth edition. The national development plan 200-2006 (2000). Prieiga per internetą: <http://www.business2000.ie/images/pdfs/ndp_5th_ed.pdf>
14. Office for official publication of European communities, Luxembourg (2004). EU member state experiences with sustainable development indicators. Prieiga per internetą: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-AU-04-001/EN/KS-AU-04-001-.PDF>
15. A Guide to EU Funding for NGOs in the Candidate Countries, Marius Toth, Briuselis 2001

16. Bird Life international (2003). A position paper of the reform of EU regional policy and proposals for the new structural fund regulation for the period 2007-2013. Prieiga per internetą: <http://www.birdlife.org/action/change/europe/regional_policy_task_force/structural_funds_position_2003.pdf>

17. http://www.zebra.lt/verslas/bk_straipniai.php?st=view&msg_id=1182

18. http://www.eudel.lt/lt/strukturingiai_fondai/index3.htm

19. http://ec.europa.eu/grants/index_en.htm

20. <http://www.eustructuralfunds.ie/viewdoc.asp?fn=/documents/homepage.asp>

21. http://es.epa.gov/ncer/rfa/2004/2004_air_poll_em.html

22. http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/news/news_en.cfm?id=53

23. <http://www.edu.ru/db/portal/e-library/00000045/Hohlov.pdf>

24. <http://www.opec.ru/library/images/attach/378.doc>

25. http://www.lrti.lt/veikla/RP_RegEkonPlet.doc

26. http://ec.europa.eu/regional_policy/newsroom/newslet147/147_06_lt.pdf

27. http://www.lrti.lt/veikla/proj_RegEkoPletra.doc

28. <http://www.erc.lt/>

29. <http://www.finmin.lt/>

30. <http://www.ukmin.lt/>

31. <http://www.lrs.lt/>

32. <http://www.euro.lt/>

33. <http://www.lrv.lt/>

34. <http://www.std.lt/>

35. <http://www.lvpa.lt>

36. <http://europa.eu.int/>

Priedai

Atlikto kokybinio tyrimo anketa

1. Tyrimo respondento lytis ?

1. Vyr. 2. Mot.

2. Tyrimo respondento amžiaus grupė ?

1. 18-25 2. 26-40 3. 41-65

3. Ar jūs gyvenate Kazlų Rūdos savivaldybėje ?

1. Taip 2. Ne

4. Ar tik dirbate Kazlų Rūdos savivaldybėje, atvažiuojate iš kito regiono ?

1. Taip 2. Ne

5. Tyrimo respondentas - ?

1. Vadovas 2. Specialistas 3. Darbininkas

6. Ar girdėjote apie darnios ekonomikos politikos nuostatas ir plėtra Lietuvos regionuose?

1. Taip 2. Ne 3. Iš dalies 4. Nežinau

7. Ar Jūsų nuomone, Kazlų Rūdos savivaldybėje vyksta darni plėtra, jos procesai?

1. Taip 2. Ne 3. Iš dalies 4. Nežinau

8. Ar esate girdėjęs apie bendruomenės iniciatyvas darnaus vystymosi įgyvendinimui regione?

1. Taip 2. Ne 3. Iš dalies 4. Nežinau

9. Ar turint galimybių norėtumėte jungtis ir dalyvauti tokių bendruomenių veikloje ?

1. Taip 2. Ne 3. Iš dalies 4. Nežinau

10. Ar Jūsų nuomone, UAB „Girių bizonas“ prisideda prie darnios plėtros vystymosi Kazlų Rūdos regione ?

1. Taip 2. Ne 3. Iš dalies 4. Nežinau

11. Ar Jūsų nuomone, naujasis Medžio drožlių plokštės fabrikas turės įtakos Kazlų Rūdos regiono ekonominiams, socialiniams ir aplinkosauginiams klausimams ?

1. Taip 2. Ne 3. Iš dalies 4. Nežinau

12. Ar Jūsų nuomone, naujasis Medžio drožlių plokštės fabrikas įtakos Kazlų Rūdos regiono ekonominės gerovės augimą (pajamų augimą, eksporto augimą, konkurencijos didinimą ir tt.) ?

1. Taip 2. Ne 3. Iš dalies 4. Nežinau

13. Ar Jūsų nuomone, naujasis Medžio drožlių plokštės fabrikas įtakos Kazlų Rūdos regiono socialinius rodiklius (nedarbo lygio mažinimą, profesinį tobulėjimą, kvalifikacijos kėlimą, specialybės keitimą, rinkoje paklausią ir tt.) ?

1. Taip 2. Ne 3. Iš dalies 4. Nežinau

14. Ar Jūsų nuomone, naujasis Medžio drožlių plokštės fabrikas įtakos Kazlų Rūdos regiono aplinkosauginius rodiklius (taršos mažinimą, ES aplinkosaugos politikai prieštaraujančių taršių medžiagų pakeitimo ar atsisakymo naudoti ir tt.) ?

1. Taip 2. Ne 3. Iš dalies 4. Nežinau

15. Ar Jūsų nuomone, nepastčius ir nepaleidus naujojo Medžio drožlių plokštės fabriko Kazlų Rūdos regione, būtų galima palaikyti regione ekonomikos augimą (didinti darbo užmokestį, neprarasti eksporto apimčių, išlaikyti konkurencingumą) ?

1. Taip 2. Ne 3. Iš dalies 4. Nežinau

16. Ar Jūsų nuomone, nepastčius ir nepaleidus naujojo Medžio drožlių plokštės fabriko Kazlų Rūdos regione, būtų galima palaikyti socialinės sferos augimą (nedarbo mažinimas regione, kvalifikacijos kėlimas, nepaklausių specialybių keitimas) ?

1. Taip 2. Ne 3. Iš dalies 4. Nežinau

17. Ar Jūsų nuomone, nepastčius ir nepaleidus naujojo Medžio drožlių plokštės fabriko Kazlų Rūdos regione, būtų galima pakeisti naudojamus ar sumažinti taršius produktus senajame medžio drožlių plokščių fabrike ?

1. Taip 2. Ne 3. Iš dalies 4. Nežinau

18. Ar Jūsų nuomone, būtų įmanoma pastatyti tokio dydžio medžio drožlių gamyklą be Europos sąjungos struktūrinių fondų paramos?

1. Taip 2. Ne 3. Iš dalies 4. Nežinau

Dėkoju, tyrime dalyvavusiems respondentams už jų nuomonę ir pateiktus atsakymus !!!